

Eines per a la prevenció de les violències masclistes amb joves des de l'àmbit local

**UNA EXPERIÈNCIA DE TREBALL
MULTIDISCIPLINAR A LA COMARCA
DEL MARESME**

ELABORACIÓ DE CONTINGUTS:

Dani Abad. Educador social.
Ajuntament de Cabrera de Mar

Mireia Meda. Dinamitzadora juvenil.
Ajuntament de Cabrera de Mar

Albert Muñoz. Tècnic de Joventut.
Ajuntament de Palafolls

Judit Puig. Educadora social.
Ajuntament de Palafolls

Vianney Carbonell. Directora del Centre Obert Maricel.
Ajuntament del Masnou

Aleidis Vila. Dinamitzadora del Casal de Joves.
Ajuntament d'Argentona

Susanna Abril. Dinamitzadora del Casal de Joves.
Ajuntament d'Argentona

Silvia Parramona. Tècnica d'Equitat i Cooperació.
Ajuntament d'Alella

Marta del Castillo. Tècnica d'Adolescència.
Ajuntament d'Alella

Lourdes Fernández. Educadora de la Unitat Suport a l'Educació Especial. IES Lluís Domènech i Montaner de Canet de Mar

Ruth Fuertes. Tècnica d'Igualtat de Gènere.
Ajuntament d'Arenys de Munt

Agnès Cabot. Tècnica de polítiques d'Igualtat.
Ajuntament de Mataró

Araceli Calvillo. Coordinadora Espai Jove Pla d'en Boet.
Xarxa d'Espais Joves de Mataró. Ajuntament de Mataró

Ariadna Comas. Coordinadora Espai Jove la Llàntia.
Xarxa d'Espais Joves de Mataró. Ajuntament de Mataró

Rosa Manrique. Coordinadora Espai Jove Rocafonda - El Palau.
Xarxa d'Espais Joves de Mataró. Ajuntament de Mataró

Imma Ortiz. Coordinadora Espai Jove Cerdanyola.
Xarxa d'Espais Joves de Mataró. Ajuntament de Mataró

FORMACIÓ I ASSESSORAMENT TÈCNIC:

Sara Barrientos. Associació Candela per a la investigació i l'acció comunitària

Xavier Cela. Associació Candela per a la investigació i l'acció comunitària

COORDINACIÓ DEL PROJECTE I SUPORT METODOLÒGIC:

Nati Puvill. Tècnica de Joventut. Servei Comarcal de Joventut del Maresme

Roser Girós. Tècnica de Joventut. Servei Comarcal de Joventut del Maresme

Sílvia Migueiz. Tècnica del Programa Inclusió i Gènere. Agència Catalana de la Joventut / Direcció General de Joventut

Carme Vidal. Tècnica de l'Àrea de planificació i seguiment del Pla d'Actuació del Govern. Institut Català de les Dones

DISSENY I MAQUETACIÓ:

Equip d'Autoedició i Disseny de la Direcció General de Joventut

Aquesta publicació es pot consultar a:
gencat.cat/joventut/prevencioviolenciasmaresme

Eines per a la prevenció de les violències masclistes amb joves des de l'àmbit local

Una experiència de treball multidisciplinar a la comarca del Maresme

© Generalitat de Catalunya
Departament de Treball, Afers Socials i Famílies
Direcció General de Joventut

Avis legal:

Aquesta obra està subjecta a una llicència Reconeixement-No Comercial-Sense Obres Derivades 3.0 de Creative Commons.

Se'n permet la reproducció, distribució i comunicació pública sempre que se'n citi l'autor o autors i l'editor, i no es faci un ús comercial de l'obra original ni se'n creïn obres derivades. La llicència completa es pot consultar a <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>

Índex

1. Presentació	5
2. Introducció	7
2.1 El procés i la metodologia de treball	10
2.2 Un itinerari curricular per a la prevenció de les violències masclistes en diferents àmbits d'acció	12
2.3 Recomanacions per a la dinamització de les accions de prevenció amb joves	14
2.4 Recomanacions per a la intervenció amb adolescents en matèria de violències masclistes	15
2.5 Recomanacions per a l'enfocament dels continguts sobre violència masclista	16
3. Fitxes d'activitat	17
3.1 Corresponsabilitat a la llar	18
3.2 Ciberassetjament: què és el sexpreading?	22
3.3 Oh, l'amor...!: el mite de l'amor romàntic	28
3.4 #Tips dels estereotips#: diversitat sexual i de gènere	38
3.5 De festa, decideix i respecta: el consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn	48
3.6 Com convertir els equipaments juvenils en espais amb perspectiva de gènere	62
4. Glossari	75

1. Presentació

Aquest dossier presenta el procés de treball portat a terme durant l'any 2016 a la comarca del Maresme per un equip de professionals que han desenvolupat les competències tècniques, bàsiques i transversals necessàries per promoure una tasca preventiva amb relació a l'abordatge de les violències masclistes amb joves.

El procés de treball s'inicia en el marc del programa de prevenció de relacions abusives per a joves adolescents *Estimar no fa mal*, que s'inclou en la línia estratègica de sensibilització i prevenció del Programa d'intervenció integral contra la violència masclista 2012-2015 del govern de la Generalitat de Catalunya.

El Consell Comarcal del Maresme, amb el lideratge del Servei Comarcal de Joventut i la col·laboració del Servei d'Informació i Atenció a la Dona, per la seva vocació de promoure el treball en xarxa i mancomunitat entre municipis, i, com a resposta a l'interès expressat pels i per les professionals que treballen amb joves d'actualitzar els seus coneixements amb relació a la temàtica de les violències masclistes entre el jovent, va decidir impulsar aquesta acció de capacitació i treball col·laboratiu amb el suport de la Direcció General de Joventut i l'Institut Català de les Dones.

La intervenció amb joves és fonamental per fomentar models de relació igualitaris i de respecte mutu, per aconseguir la igualtat d'oportunitats real i efectiva, i evitar així les situacions de violències masclistes en qualsevol dels seus àmbits i les seves formes. En aquest sentit, les estratègies de prevenció constitueixen un dels pilars de la lluita contra les violències masclistes, ja que és durant l'adolescència quan les creences relacionades amb els models de feminitat i masculinitat arrelen, quan tenen lloc les primeres experiències afectives i sexuals,

quan s'inicia un projecte acadèmic, laboral i de vida. En definitiva, és el moment de transició a l'adulesa.

Entenem per *violències masclistes*, en relació amb la població adolescent, totes les formes i els àmbits de la violència masclista que estableix la Llei 5/2008 que es donen en l'adolescència, entre els 12 i els 17 anys. A més, s'hi afegixen les violències que poden viure les persones lesbianes, gais, bisexuals, transsexuals i intersexuals (LGTBI) per motiu d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere com una forma de discriminació masclista en relació amb expressions no heteronormatives.

S'entén per prevenció el conjunt d'accions encaminades a evitar, o reduir, la incidència del fenomen de les violències masclistes mitjançant la reducció dels factors de risc, reforçant els factors de protecció i promovent valors de respecte i d'igualtat que ajudin a identificar situacions abusives.

La prevenció evita la normalització d'aquest tipus de violència. Les actuacions preventives han de considerar tant els casos en els quals encara no s'han manifestat les situacions d'abús, per tal d'actuar d'avançada, com els casos en els quals ja hi ha hagut situacions de violència, per evitar-ne la cronicitat.

2. Introducció

En aquest material podeu trobar sis fitxes d'accions pensades per a la prevenció de les violències masclistes en l'adolescència i la joventut des de l'àmbit local. Les fitxes han estat concebudes per 15 professionals de Joventut, Igualtat i Serveis Socials de vuit municipis del Maresme, a partir d'una anàlisi prèvia de quin és l'abordatge que s'està fent d'aquest tema en el seu territori, i una fase posterior de formació i assessorament realitzat per l'Associació Candela, que els ha permès formular propostes noves.

En aquest sentit, les fitxes que us presentem constitueixen el resultat potser més tangible de tot un procés de treball que va tenir lloc el 2016, i, que si bé en el seu inici va estar promogut en l'àmbit institucional, no hauria estat viable sense el lideratge que van prendre els grups de treball municipals, els quals van ser els responsables d'idear les accions, portar-les a terme, avaluar-les i ara compartir-les.

La intenció d'aquest dossier és que aquest treball es conegui i es pugui transferir a nous contextos, ajudant a consolidar una xarxa d'agents i de recursos que promoguin la reflexió i la intervenció al voltant dels comportaments abusius vinculats als rols i models de gènere des d'una mirada jove.

Es tracta d'un plantejament actual i traslladable a la realitat que viuen moltes persones joves, ja que es van confrontant els patrons culturals de masculinitat i feminitat en la construcció de les seves identitats socials. Aquest és un procés de gran impacte sobre el benestar personal i també, probablement, en les trajectòries escolars de l'alumnat, però que per la seva complexitat i pertinença a l'àmbit íntim, queda generalment desatès en els diferents programes educatius.

Pensem que les institucions escolars i els espais joves són també entorns de convivència i de construcció d'identitats, per tant, un lloc privilegiat per poder inci-

tar a una reflexió pedagògica sobre aspectes afectius que acompanyen els processos de socialització i desenvolupament personal. També poden convertir-se en un espai de prevenció en l'educació de relacions interpersonals més justes i equitatives, a partir d'una revisió integral no només del programa, sinó dels espais i relacions que es creen en el seu si.

Per facilitar la reutilització de les accions que han dissenyat els sis grups de treball s'han ordenat a partir d'un itinerari curricular de referència que ajusta edats, temàtiques i enfocaments metodològics. D'aquesta manera la prevenció de les violències es planteja en un continuïum que s'inicia en el darrer cicle de primària, treballant la corresponsabilitat en les tasques domèstiques i que va avançant en les diferents fases de secundària, a mesura que es fa possible analitzar temes vinculats a les relacions de parella i a les preferències sexuals diverses.

L'itinerari elaborat respon a la voluntat de visibilitzar les diferents temàtiques que són susceptibles de treballar en el marc de la prevenció de les violències amb adolescents i joves. Sovint tendim a pensar que la prevenció de les violències només passa per treballar sobre els tipus i les formes de violències, i se'ns oblidava el marc de relacions de desigualtat estructural que facilita i genera l'abús i les relacions de violència.

Grup de joves per edat

Socialització de gènere, diversitat sexual i de gènere

Amor romàntic i relacions afectivo-sexuals

Relacions abusives i detecció d'abusos

1r d'ESO

- Corresponsabilitat
- Auto percepció i imatge: cos, canvis, acceptació i coneixement d'un mateix
- Socialització de gènere: canons de bellesa
- Interculturalitat

- Autoestima i dependència

- Micromasclismes
- Assetjament i "floretes"

2n d'ESO

- Models de masculinitat i feminitat
- Heteronormativitat
- Interculturalitat

- Mites de l'amor romàntic

- Gelosia i possessió
- Assetjament i violència contra conductes que trenquen l'heteronormativitat

3r d'ESO

- Patriarcat i socialització de gènere: privilegis i costos
- Diversitat sexual i de gènere
- Interculturalitat

- Mites de l'amor romàntic
- Mites i creences amb relació a les relacions afectivo-sexuals
- Pressió de grup

- Xantatge emocional (abús de poder en relació amb la confiança)
- Assetjament homofòbic i transfòbic

4r d'ESO / PFI

- Socialització de gènere: construcció sexual de la realitat (mitjans de comunicació)
- Diversitat sexual i de gènere: orientació, identitat i expressió de gènere
- Interculturalitat

- Mites de l'amor romàntic
- Mites i creences amb relació a les relacions afectivo-sexuals

- TIC i violències: control de la parella a través de les xarxes
- Assetjament i ciberassetjament homofòbic i transfòbic

1r Batxillerat / CFGM

- Socialització de gènere: estereotips i rols de gènere
- Diversitat sexual i de gènere: orientació, identitat i expressió de gènere
- Interculturalitat

- Mites i creences amb relació a les relacions afectivo-sexuals: prova d'amor

- Abús i violències sexuals en les relacions de parella (consentiment i negociació de mètodes anticonceptius)
- Ciberassetjament i sexpredding (parella i la resta de companys/es)

2n Batxillerat / CFGM / Corresponsals i antenes als IES

- Socialització de gènere: objectivització del cos de les dones
- Diversitat sexual i de gènere: orientació, identitat i expressió de gènere
- Interculturalitat

- Mites i creences amb relació a les relacions afectivo-sexuals: les noies no busquen plaer
- Pressió sexual de la parella

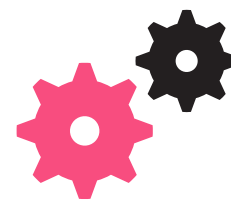
- Sexualitat de les noies penalitzada: entre la "guarra" i la "frígida"
- Consentiment i límits
- Ciberassetjament i sexpredding (parella i la resta de companys/es)

A la pàgina anterior trobareu el quadre guia a partir del què hem construït les diferents accions i intervencions. Com veureu els continguts temàtics s'han classificat per grups d'edat (dels 12 anys als 18 anys) i per temàtiques relacionades amb tres blocs diferents: la socialització de gènere, l'amor romàntic i les relacions afectives sexuals, i finalment, les relacions abusives.

Veure quadre pàgina anterior

D'altra banda, aquests recursos s'han pensat sota una concepció de les desigualtats entre homes i dones que es creuen amb les variables de l'edat, l'origen i la classe social, fet que dona lloc a relacions socials específiques. Això implica considerar les pràctiques culturals i de consum en la joventut com una reproducció d'una estructura més àmplia, però que té uns codis i llenguatges que responen als canvis generacionals. Aquest nou llenguatge fan potser intel·ligibles algunes conductes abusives (el ciberbulling, el sexpreading...) i requereixen una actualització dels coneixements dels i de les professionals, tant perquè puguin ser capaços/ces d'identificar aquestes situacions, com per referir-s'hi i saber com abordar-les.

2.1 El procés i la metodologia de treball

El procés de treball s'ha plantejat a partir d'una feina transversal pel que fa a les àrees i serveis municipals que hi han participat de cada municipi. Comptàvem amb professionals de Joventut en la seva majoria, però també d'Igualtat, Serveis Socials i Ensenyament que s'han involucrat en els diferents grups de treball amb els **objectius següents**:

1. La definició d'una proposta d'acció compartida per a la prevenció de les violències masclistes amb persones joves adaptable a les diferents realitats territorials.
2. La millora de les competències en matèria de violències masclistes.
3. L'increment de la confiança i seguretat per implementar actuacions de prevenció de violències masclistes amb joves.
4. El foment de la coordinació i el treball en xarxa en l'àmbit territorial per incorporar les actuacions de prevenció adreçades a joves dins l'estratègia global d'abordatge de les violències masclistes.
5. La millora del disseny, la implementació i l'avaluació de projectes i actuacions de prevenció de les violències masclistes amb persones joves.

En un principi, s'ha partit d'una identificació de quines eren les accions i enfocaments que es proposaven localment en la tasca de prevenció de les violències masclistes, si consistien en campanyes, amb quins grups

d'edat, quins materials i quins agents hi tenien lloc. Aquest primer moment d'autoanàlisi ha portat els i les participants a determinar unes necessitats de formació, sobretot pel que fa a una visió més aprofundida i matissada de la temàtica, perquè els pugui servir per desentrellar les ambigüitats en els conceptes i assentar un mateix punt de partida conceptual.

TOTAL: 35 hores
Treball presencial

19 h
Formació en conceptes teòrics

8 h
Assessorament del disseny d'accions en realitats locals

8 h
Treball col·laboratiu

Aquest còmput no té en compte les hores de treball autònom de cada grup en la recerca de materials i negociacions per possibilitar la implementació de les accions (demanda de permisos, cerca de contactes, implicació d'altres agents...). Sense aquesta feina de rerefons, l'assessorament no hauria tingut cabuda i la formació s'hauria quedat en un nivell més superficial del que considerem que s'ha assolit.

Cicle del procés de treball

2.2 Un itinerari curricular per a la prevenció de les violències masclistes en diferents àmbits d'acció

Finalment, un 87% dels i de les professionals participants han portat a terme la seva acció amb joves en un període de tres mesos després de la fi del programa.

Les accions dissenyades s'expliquen en format de fitxa a la segona part d'aquest material perquè qualsevol professional les pugui adaptar a la seva realitat i posar en pràctica. S'hi aborden les temàtiques següents:

1. *Corresponsabilitat a la llar (6è de primària / 1r d'ESO).*
2. *Ciberassetjament: què és el sexpredding? (2n d'ESO).*
3. *Oh, l'amor...!: el mite de l'amor romàntic (3r d'ESO).*
4. *#Tips dels estereotips#: diversitat sexual i de gènere (2n i 4t d'ESO).*
5. *De festa, decideix i respecta: el consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn (batxillerat, cicles formatius, PFI).*
6. *Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere (espais joves).*

Cada grup s'ha especialitzat en un àmbit temàtic de l'itinerari de prevenció plantejat inicialment, i això, amb el fet d'haver disposat de moments d'exposició conjunta i socialització de la feina feta, esperem que faciliti l'intercanvi i l'aprofitament del treball realitzat per cada grup.

Grup de joves per edat

Socialització de gènere, diversitat sexual i de gènere

Amor romàntic i relacions afectivo-sexuals

Relacions abusives i detecció d'abusos

12-13 anys
1r d'ESO

- 1. Corresponsabilitat a la llar
- 6. Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere

13-14 anys
2n d'ESO

- 4. #Tips dels estereotips#: diversitat sexual i de gènere
- 6. Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere

- 2. Ciberassetjament: què és el sexpredding?

14-15 anys
3r d'ESO

- 6. Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere

- 3. Oh, l'amor...!: el mite de l'amor romàntic

15-16 anys
4r d'ESO / PFI

- 4. #Tips dels estereotips#: diversitat sexual i de gènere
- 6. Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere

- 5. De festa, decideix i respecta: el consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn

16-17 anys
1r Batxillerat / CFGM

- 6. Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere

- 5. De festa, decideix i respecta: el consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn

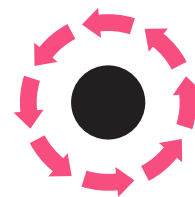

17-18 anys
2n Batxillerat / CFGM / Corresponsals i antenes als IES

- 6. Com convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere

- 5. De festa, decideix i respecta: el consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn

2.3 Recomanacions per a la dinamització de les accions de prevenció amb joves¹

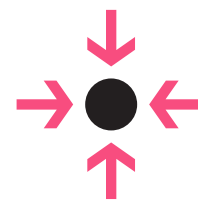

Una bona intervenció en prevenció de les violències masclistes amb joves depèn òbviament del coneixement sobre els continguts de treball, però sens dubte també de la qualitat de la dinamització de les accions. A continuació trobareu un conjunt d'indicacions i recomanacions metodològiques que faciliten l'acció de dinamització de les accions amb joves.

1. Eviteu centrar-vos en discursos teòrics, sovint generen més rebuig que reflexió. Busqueu exemples sobre situacions en què les persones joves es puguin sentir identificades.
2. Utilitzeu una dinàmica activa i basada en la pràctica reflexiva, que promogui la participació i inciti a la reflexió sobre les pròpies creences i comportaments sense que les persones participants se sentin jutjades.
3. Empreneu recursos innovadors i creatius, en sintonia amb els interessos dels i de les joves. Convé allunyar-se de les actuacions excessivament institucionals o rígides. Es poden utilitzar múltiples suports i recursos per abordar el fenomen de la violència masclista, com ara les xarxes socials i formats 2.0, videojocs, recursos musicals o audiovisuals, guies o còmics, grafitis, creació de *lipdubs*, exposicions, sessions de videofòrum, *performances* al carrer, tallers, etc.
4. Adapteu els materials i recursos en funció del col·lectiu de joves a qui us adreceu, cercant un llenguatge proper, així com imatges o exemples que siguin significatius per al grup. Procureu que els recursos i exemples que utilitzeu no facin referència a un sol grup de joves, sinó que representin l'heterogeneïtat social i cultural perquè tothom s'hi pugui sentir identificat.
5. Centreu-vos en estratègies i actuacions flexibles que permetin ser adaptades a cada realitat.
6. Procureu planificar actuacions preventives que tinguin constància en el temps, i eviteu les intervencions puntuals i aïllades. Les actuacions constants i reiterades faciliten la incidència en el canvi d'actituds i comportaments de les persones joves, ja que s'incorporen en el seu procés d'aprenentatge.
7. Valoreu la possibilitat d'intervenir sobre un grup mixt de nois i noies, o bé planificar actuacions per a nois i noies per separat. A vegades, les temàtiques que es tracten, l'enfocament utilitzat per tractar-les, la maduresa i la sensació de comoditat dels i de les joves per expressar-se lliurement varia si el grup és mixt o no.
8. Tingueu en compte els interessos i les prioritats de nois i noies joves per definir les temàtiques que es tractaran, tenint en compte que poden ser diferents. Convé tenir present i recollir les necessitats i opinions de tothom, perquè no s'invisibilitzi cap demanda ni necessitat de la diversitat del col·lectiu jove.

¹ Pàg. 34 del *Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista* (2013, coord. A. Zabala i S. Migueiz).

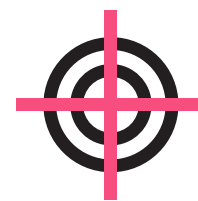
2.4 Recomanacions per a la intervenció amb adolescents en matèria de violències masclistes²

1. Utilitzeu un enfocament positiu de l'adolescència, i fomenteu la igualtat, el respecte i les relacions no violentes a través del treball en habilitats socials i personals com l'assertivitat, la gestió emocional i la presa de decisions.
2. Empreneu un enfocament dels i de les adolescents com a subjectes actius en l'exercici dels seus drets i de les seves responsabilitats, fomenteu el seu apoderament i eviteu discursos moralistes o paternalistes.
3. Utilitzeu un enfocament interseccional, en què s'incorporin la diversitat cultural, la perspectiva de gènere i de la diversitat sexual (la identitat i l'expressió de gènere i l'orientació sexual), en el conjunt d'actuacions i intervencions que es duren a terme. Convé fer visible l'existència de diferents models de relació de parella o familiar no heteronormatius, així com la diversitat de dones i adolescents a partir de referents positius.
4. Empreneu les xarxes socials i les TIC com a eines d'intervenció i difusió per afavorir el vincle vers els i les adolescents i el seu accés als serveis.
5. Tingueu present la inclusió del grup d'iguals en tots els àmbits d'intervenció.
6. Promoueu un llenguatge proper als i les adolescents en el conjunt d'actuacions i intervencions.
7. Fomenteu la participació de persones i entitats de LGBTI en la intervenció i l'abordament de discriminacions i violències LGBTI en adolescents.
8. Facilitau la difusió dels recursos i serveis de la xarxa en el conjunt d'intervencions que es facin amb adolescents.
9. Assegureu la recollida de dades i el registre de les actuacions realitzades, i garantiu la protecció efectiva de les dades recollides, segons la legislació vigent.
10. Reviseu i avalueu de forma continuada les actuacions amb adolescents en matèria de violència masclista i violència LGTBI, els indicadors i les eines utilitzats.

² Pàg. 2 dels *Estàndards de servei amb relació a adolescents i violències masclistes*.

2.5 Recomanacions per a l'enfocament dels continguts sobre violència masclista³

1. Presenteu el fenomen com a multidimensional (podeu servir-vos de les diverses formes i àmbits en què es pot produir aquest tipus de violència, així com del seu arrelament en el sistema patriarcal, per donar compte del seu caràcter estructural i la seva naturalesa multidimensional).
2. Emmarqueu el fenomen en la distribució desigual de poder entre dones i homes.
3. Feu visibles els models agressius vinculats a la masculinitat tradicional i les conductes passives o subordinades tradicionalment vinculades als valors femenins.
4. Diferencieu l'origen i les causes de la violència masclista dels problemes concrets afegits que puguin afectar els agressors, com alteracions mentals, toxicomanies i alcoholisme, problemes econòmics, etc.
5. Presenteu les dones que han patit violència masclista com persones que han pogut activar els recursos propis i superar les situacions de violència.
6. Defugiu d'afirmacions o estereotips que relacionin la violència masclista amb perfils concrets tant de qui l'exerceix com de qui la pateix, en funció de nivells educatius, estatus socioeconòmics o procedències culturals determinades.

³ Pàg. 34 del *Protocol de Joventut per a l'abordatge de la violència masclista* (2013, coord. A. Zabala i S. Migueiz).

3. Fitxes d'activitats

3.1 Corresponsabilitat a la llar	18
Desenvolupament	19
Annex 1	21
3.2 Ciberassetjament: què és el sexpredding?	22
Desenvolupament	24
Annex 1	26
Annex 2	26
Annex 3	27
3.3 Oh, l'amor...!: el mite de l'amor romàntic	28
Desenvolupament	29
Annex 1	32
Annex 2	33
Annex 3	34
Annex 4	35
3.4 #Típs dels estereotíps#: diversitat sexual i de gènere	38
Desenvolupament. Càpsula 1	40
Desenvolupament. Càpsula 2	42
Desenvolupament. Càpsula 3	43
Annex 1	44
Annex 2	44
Annex 3	46
3.5 De festa, decideix i respecta: el consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn	48
Desenvolupament. Sessió 1	51
Desenvolupament. Sessió 2	52
Annex 1	55
Annex 2	56
Annex 3	60
3.6 Com convertir els equipaments juvenils en espais amb perspectiva de gènere	62
Desenvolupament	67

Títol de l'activitat: 3.1

Corresponsabilitat a la llar

**COMENTARIS DE LES PERSONES
AUTORES SOBRE EL PROCÉS
DE DISSENY DE L'ACCIÓ:**

“Vam participar en el grup de treball perquè realment ens interessa ampliar els coneixements sobre el tema de la violència de gènere, que actualment està tant present en la nostra societat, i així iniciar noves línies d'actuació que puguin complementar les que ja es feien al nostre municipi.”

“Volem treballar la prevenció amb els i les adolescents, per tant, vam escollir aquest tema amb alumnes de 6è perquè creiem que és una bona edat per començar aquesta prevenció.”

“Es va decidir conjuntament amb Candela treballar amb la coeducació com a tema principal per l'edat en què vam escollir centrar-nos. Vam estar d'acord que acabarien sortint altres aspectes per treballar.”

“El procés de treball va ser lent, però productiu. Va ser molt ajustat per les nostres agendes, haver d'anar cada setmana a les reunions, però al final el resultat total és satisfactori.”

AUTORIA:

Dani Abad, educador social
Mireia Meda, dinamitzadora juvenil

INSTITUCIÓ O ENS LOCAL:

Ajuntament de Cabrera de Mar

GRUP DESTINATARI I DURADA DE L'ACTIVITAT:

6è de primària / 1r d'ESO. 1 h de taller

OBJECTIUS:

- Comprensió de la corresponsabilitat a la llar.
- Reflexió sobre totes les tasques diàries.
- Conscienciació de la corresponsabilitat per a la bona repartició de tasques.

Desenvolupament

PRESENTACIÓ I BENVINGUDA

(5 min)

Ens presentarem al grup. Explicarem què venim a treballar. Preguntarem si algú coneix el terme de corresponsabilitat. Parlarem 2 minuts del terme i els direm que farem una dinàmica per entendre una mica més tot aquest tema.

IDEES CLAU:

Cal explicar les normes del taller: aixecar la mà per parlar, ordre, respecte als companys, etc.

CONCLUSIONS:

Preparar-los per al taller que farem, que entenguin que venim a treballar.

DINÀMICA DE GRUPS

(5 min)

Tothom es posarà dempeus i anirem dient que els nois i noies vagin caminant per la classe, es poden saludar, donar la mà... de tant en tant l'educador/a dirà un número, i hauran de fer grups ràpidament amb el nombre de persones que s'ha demanat.

IDEES CLAU:

Desinhibir-se i despertar ambient de grup.
Preparar el grup per a l'activitat següent.

CONCLUSIONS:

Un cop escalfem l'ambient amb la dinàmica ja podem passar a la següent. L'últim número que demanarem és el 5, per fer grups de cinc persones.

DINÀMICA DE TASQUES A LA LLAR

Primera part (15 min + 10 min)

Ens asseurem en grups de cinc persones. Repartirem disfresses a cada grup, i n'hauran d'escollir una per a cada membre. Els direm que han de formar una família (es poden portar alguns models de famílies diverses ja preparats si no hi ha gaire temps). Que cada alumne/a esculli qui vol ser a la família (pare, mare, fill/a, avi/àvia, tiets, etc...).

Un cop ho tinguin, els repartirem un full de tasques (**Annex 1**) i uns quants gomets de cada color, com si es tractés d'un semàfor: els gomets de color verd representaran les tasques menys laborioses i els de color vermell les que ho són més. Els explicarem que cada grup ha de posar el nom de cada un de la família i la relació de parentiu a la part de dalt del full. Hauran de llegir cada tasca i marcar qui de la família fa aquella tasca. Qui la faci, a la vegada s'haurà de posar un gomet al pit amb el color que té aquella tasca. Deixarem 15 min per fer aquest pas.

Després cada grup haurà de sortir davant de tothom i posar-se en ordre en funció de la quantitat de gomets que tingui, presentant-se i dient quin membre de la família és. Explicarem la diferència de colors dels gomets, si encara no han preguntat per què es fa així. Un cop hagin sortit tots, donarem les conclusions que hàgim trobat. Quins membres de la família tenen més gomets? Qui fa la majoria de tasques? Per a qui són útils aquestes tasques? És justa la repartició? Parlarem durant 10 min de tot això.

MATERIALS:

- Disfresses: perruques, barrets, bastons, bosses, ganxet, pilotes, nines, maquillatge
- Gomets vermells, verds i taronges
- Full de tasques amb ítems de colors
- Llapis

IDEES CLAU:

Reflexionar sobre les desigualtats a l'hora de fer tasques a la llar entre els membres de la família.

Reconèixer qui fa més tasques i la importància que té cada una, gràcies als gomets de colors (vermell més laboriós; verd, menys).

DISTRIBUCIÓ DE TASQUES A LA LLAR**Segona part (15 min + 5 min)**

Per acabar aquesta primera part els preguntarem si es podrien distribuir millor aquestes tasques, si podrien col·laborar en tasques que ara no fan i si fan el mateix els nois i les noies. Amb aquestes preguntes, demanarem als nois i noies que es tornin a posar en grup, repartirem un nou full de tasques i els gomets i aquesta vegada hauran de tornar a repartir les tasques, però més equitativament, reflexionant amb tot el que hem parlat a la primera ronda.

Caldrà veure com busquen estratègies per poder distribuir-ho perquè tots els membres de la família participin igual. Això ho farem durant 15 min més. Per acabar la dinàmica els preguntarem si hi ha cap grup que hagi canviat la seva distribució, sortiran al mig de la classe i explicaran com s'ho han distribuït millor. Si queda temps, sortiran més grups a explicar-ho.

IDEES CLAU:

Buscar solucions a les distribucions de les tasques de la llar.

Reconèixer totes les feines que hi ha del dia a dia i qui sol fer aquestes tasques.

Aprendre a repartir-se les feines entre els membres de la família.

CONCLUSIONS:

Ens agradaria arribar a veure com han arribat a solucionar les distribucions de tasques al grup.

Com han canviat les distribucions i poder arribar que tots els membres de la família facin coses igual i no deixant que sempre un membre o dos de la família s'encarreguin de tot.

CONCLUSIONS**(5 min)**

Per acabar el taller, en farem un breu resum i demanarem que tinguin present a casa seva tots els aprenentatges per poder millorar la situació actual, perquè els membres de la família tinguin temps per fer altres coses. Si queda temps, podem fer una roda d'impressions i que cada membre del grup ens digui què és el que s'endú del taller.

IDEES CLAU:

Reflexionar sobre la corresponsabilitat a la llar.

CONCLUSIONS:

Volem que es consciencin i es responsabilitzin amb tots els membres de la família i posar en valor les feines que s'han fer a la llar.

Annex 1

QUI FA...

Fa la compra principal						
Fa les compres ocasionals						
Programa què es fa de menjar cada dia						
Cuina diàriament						
Para i despara la taula						
Renta els plats / posa rentavaixelles						
Posa la rentadora						
Estén / posa l'assecadora						
Planxa						
Treu la brossa						
Té cura de l'animal de companyia (si n'hi ha)						
Neteja la casa (escombra, frega, treu la pols...)						
Fa els llits						
Té cura de les plantes / jardí						
Atén i controla els nens/es a casa						
Acompanya els infants a les extraescolars						
Va a l'escola a parlar amb els professors						
Acompanya un familiar al metge						
Es queda a casa quan el fill/a es posa malalt						
Porta els assumptes del banc i papers diversos						
Fa el manteniment del cotxe familiar / duu el cotxe al mecànic						
Fa petites reparacions a casa (canvia bombetes, repara aixetes...)						
Decora la llar						
Pinta, empapera...						
Utilitza l'ordinador						
Veu pel·lícules						
Llegeix diaris						
Escolta informatius						

Títol de l'activitat: 3.2

Ciberassetjament: què és el *sexpreading*?

COMENTARIS DE LES PERSONES
AUTORES SOBRE EL PROCÉS
DE DISSENY DE L'ACCIÓ:

“Vam triar aquest tema perquè anteriorment n’hi havia hagut un parell de casos a l’IES i perquè és un tema de molta actualitat. Els i les adolescents utilitzen les xarxes socials, però veiem que els fa falta molta alfabetització, prendre consciència dels riscos, prevenció...”

“Estem satisfets de tot el recorregut fet fins ara; des de la formació inicial, on poc ens pensàvem que acabaríem portant a terme un taller, fins ara, que un cop realitzat el taller ens plantegem repetir-lo el curs vinent i fer-ne de nous. Creiem que experiències com aquesta, que combinen teoria i pràctica, són molt enriquidores per al nostre dia a dia. Esperem poder-ho repetir!”

VALORACIÓ DE L'ACTIVITAT
PELS I LES JOVES:

“Valorem que finalitzar el taller veient la sèrie Merlí serveix de resum dels temes parlats anteriorment, alhora que els adolescents connecten moltíssim amb la sèrie (per ser actual, propera, transgressora...) i veuen com els comentaris que han sortit al llarg de la sessió es repeteixen en els 14 minuts de vídeo.”

“En els tallers hem aconseguit que els i les adolescents arribin a empatitzar amb la víctima, però com a resposta la pregunta: «Com et sentiries tu?», la gran majoria ens explicava que a ell/ella això no li passaria mai...”

AUTORIA:

Albert Muñoz, tècnic de Joventut
Judith Puig, educadora social

INSTITUCIÓ O ENS LOCAL:

Ajuntament de Palafolls

**GRUP DESTINATARI I DURADA
DE L'ACTIVITAT:**

Adolescents de 2n d'ESO. Taller de 1 hora i 30 minuts, dividit en dues sessions, que es destina a prevenir actituds i conductes masclistes en l'ús de les xarxes socials entre joves:

OBJECTIUS:

- Sensibilització sobre un bon ús de les xarxes socials.
- Identificació de conductes de risc.
- Coneixement dels tipus i les formes en què es manifesta la violència masclista a les xarxes socials.

Desenvolupament

PRESENTACIÓ I BENVINGUDA

(10 min)

Pas 1: presentem l'equip formador.

Pas 2: presentem el taller.

Pas 3: preguntem al grup classe quines xarxes utilitzen (Facebook, Twitter, Instagram, Snapchat, WhatsApp...) i les apuntem a la pissarra.

MATERIALS:

— Pissarra

IDEES CLAU:

Comentar els avantatges de l'ús de les xarxes socials.

No hi ha diferència entre el món real i el món virtual.

CONEIXEM QUINS PODEN SER ELS RISCOS DE LES XARXES?

(20 min)

Pas 1: pluja d'idees. Preguntem al grup classe els riscos que poden tenir les xarxes i els anem apuntant a la pissarra.

Pas 2: fem un Prezzi amb els conceptes claus. Comentem amb el grup els conceptes.

MATERIALS:

— Ordinador, projector i pantalla

— Veure **Annex 1**

— Vídeo: <https://goo.gl/J7fcE8>

IDEES CLAU:

Anomenar els riscos que es poden produir amb l'ús de les xarxes.

QUÈ ÉS EL SEXPREADING?

(55 min)

Pas 1: fem petits grups de quatre persones i escollim un portaveu de cada un.

Pas 2: posem el vídeo.

Pas 3: fem debat en petits grups al voltant de quin és el nostre paper en una situació de *sexpreading*. Donarem a l'alumnat un guió per comentar el vídeo:

— On està l'origen del problema?, qui en té la responsabilitat?

— Quina és la motivació d'ell?, per què ho reenvia?

— Com se sent ella?, com se sent ell?

— Perquè tothom ho segueix reenviant?, com se sent la gent quan ho reenvia?

Pas 4: posem en comú les conclusions dels debats.

MATERIALS:

— Veure **Annex 2**

— Vídeo: <https://www.youtube.com/watch?v=Gp4ZV0YmXuY>

IDEES CLAU:

Empatia i responsabilitat del grup.

Apoderament del grup; som nosaltres els que podem aturar-ho.

La responsabilitat és de qui difon la imatge sense consentiment, no pas de la persona que la envia en un context de confiança.
Trencar la culpabilització de la víctima.
El compromís de tallar la cadena. Esborrar les imatges/vídeos.
Què passaria si fos al contrari; un noi es fa una foto i la noia la reenvia (treballar el concepte de la desigualtat).

CONCLUSIONS

(20 min)

Mirem el vídeo de la sèrie *Merlí*, capítol 8 de la 1a temporada. El comentem en grup.

MATERIALS:

— *Merlí*, capítol 8 (minut 13,65 aproximadament)

IDEES CLAU:

Relacionar les idees i els conceptes principals amb el contingut del vídeo.

AVALUACIÓ

(5 min)

Facilitem un qüestionari de satisfacció als alumnes perquè l'equip professional pugui valorar l'acció.

MATERIALS:

— Veure **Annex 3**

Annex 1

CONCEPTES CLAU

De què parlem quan diem...

SÈXTING: enviament d'imatges i/o vídeos íntims de caràcter sexual a través dels telèfons mòbils; és una pràctica sexual més que les persones decidim fer de forma conscient i consentida.

SEXPREADING: enviament d'imatges i/o vídeos íntims de caràcter sexual d'una persona sense el seu consentiment. També és una manera d'assetjar algú.

ASSETJAMENT: apareix quan una persona és agredida psicològicament, físicament o moralment de manera continuada en el temps per un company o més. Es pot manifestar amb insults, humiliacions, amenaces...

CIBERASSETJAMENT: és l'assetjament que s'exerceix a través de plataformes virtuals.

TROLLING: publicació de comentaris ofensius, insults, provocacions i amenaces en fòrums, pàgines... És una forma de ciberassetjament.

GROOMING: abús sexual virtual d'un adult vers un menor.

Annex 2

PREGUNTES PER AL DEBAT

1. On està l'origen del problema?, qui en té la responsabilitat?
2. Quina és la motivació d'ell?, per què ho reenvia?
3. Com se sent ella?, com se sent ell?
4. Per què tothom ho segueix reenviant?, com se sent la gent quan ho reenvia?

Annex 3

QÜESTIONARI DE VALORACIÓ

Edat: Noi Noia

Tens mòbil? _____

Utilitzes les xarxes socials? _____

Quines? _____

T'ha agradat el taller? Molt Bastant Poc Gens

Explica per què... _____

Creus que et serà útil? Molt Bastant Poc Gens

Explica per què... _____

Quines altres temàtiques t'interessaria poder treballar a través de tallers:

Títol de l'activitat: 3.3

Oh!, l'amor...: el mite de l'amor romàntic

COMENTARIS DE LES PERSONES AUTORES SOBRE EL PROCÉS DE DISSENY DE L'ACCIÓ:

“Amb la formació adquireixes unes noves ulleres que et fan tornar a mirar les coses de forma diferent. Tenir el suport de Candela ha estat molt important en aquest procés per construir una manera més bona d'arribar i fer qüestionar als i les joves sobre aquest tema, l'amor romàntic, que és tan crucial per ells. El suport de Candela en la fase prèvia ha estat decisiu per sentir-nos segures durant el taller.”

VALORACIONS DELS JOVES SOBRE EL TALLER:

“M'ha agradat en general, sobretot la manera d'explicar-ho tot, fent jocs. En l'activitat del sí/no podíem donar les nostres opinions i obrir un debat.”

“M'ha fet reflexionar que en l'amor no tot són flors i violes.”

AUTORIA:

Vianney Carbonell Maldonado, directora del Centre Obert Maricel

Aleidis Vila Rodríguez, dinamitzadora del Casal de Joves
Susanna Abril Capilla, dinamitzadora del Casal de Joves

INSTITUCIÓ O ENS LOCAL:

Ajuntament d'Argentona i Ajuntament del Masnou

GRUP DESTINATARI I DURADA DE L'ACTIVITAT:

Adolescents d'edats compreses entre 12 i 16 anys, dels grups de 3r d'ESO i grups dels PFI i del grup d'adolescents del centre obert. Taller d'una sessió de 2 hores de durada.

OBJECTIUS:

- Identificació dels mites culturals que ens influeixen a l'hora d'entendre com és l'amor.
- Posada en dubte dels valors que es troben darrere de l'amor romàntic.
- Reconeixement de sentiments i emocions que experimentem amb l'amor i que ens fan patir.

VÍDEO DE LA SESSIÓ:

<https://www.youtube.com/watch?v=bgl0kbQMU-QU&feature=youtu.be>

Desenvolupament

PRESENTACIÓ

(10 min)

Es fa una presentació de l'equip formador, nom i espai de referència. Seguidament, es presenta el tema del qual parlarà el taller: l'amor. Una temàtica en què tothom té alguna cosa a dir. Tot seguit, es reparteixen etiquetes perquè cada participant hi posi el nom i se l'enganxi al pit, així es podran identificar de forma ràpida. Les formadores, també.

Es disposa l'aula amb les taules i cadires arraconades.

MATERIALS:

- Etiquetes
- Bolígrafs

LA PARELLA IDEAL

(15 min)

Un cop arraconades les taules, els i les participants es disposen al mig de l'aula. Se'ls dona una carta, que podran girar en un moment concret. S'introdueix el concepte d'*amor ideal*. Se'ls demana que mirin la seva carta i facin parelles.

Es comenten les parelles, no sense incidir en la fragilitat del concepte d'*amor ideal* (**Annex 1**).

MATERIALS:

- Cartes amb personatges «famosos»
- Informació sobre les parelles. Veure **Annex 1**

IDEES CLAU:

Tota parella té les seves imperfeccions i contradiccions.

Hi ha formes d'amor que difereixen de l'ideal cultural dominant, i no per això són menys amoroses.

CONCLUSIONS:

Les parelles ideals no existeixen.

Hi ha molts tipus de parelles i maneres d'estimar.

MITES DE L'AMOR ROMÀNTIC

(20 min)

Els i les participants formen una fila vertical davant de les educadores.

S'explica que l'espai que queda a l'esquerra de la fila simbolitza el *Sí* i l'espai a la dreta el *No*. S'explica també que es llegiran unes afirmacions i que han de mostrar la seva conformitat o disconformitat movent-se cap al *Sí* o cap al *No*. Es pot donar l'opció que com més lluny de la línia principal o neutral es posin més afirmativa o negativa serà la seva opinió.

Es llegeixen les afirmacions (mites sobre l'amor romàntic), es deixa que els alumnes es posicionin i es propicia el debat per defensar la seva posició. El debat pot permetre que les persones variïn la seva posició inicial.

MATERIALS:

- Cinta de paper o guix (per fer una línia al terra)
- Recull de mites sobre l'amor romàntic i les seves reflexions (**Annex 2**)

IDEES CLAU:

Veure **Annex 2**.

CONCLUSIONS:

Veure **Annex 2**.

QUÈ ENS DIUEN ELS MITJANS SOBRE L'AMOR?

(30 min)

Es mira el tràiler de la pel·lícula *A tres metros sobre el cielo* (3MSC).

Es reflexiona sobre el paper dels dos personatges. En què es basa la relació amorosa dels personatges?, per què es una relació difícil?

Quin creieu què és el perfil de noia ideal en aquesta pel·lícula?, i del noi?

Ell tracta bé la noia?, el seu passat ho justifica?

Ella ha d'assumir la responsabilitat de canviar-lo?

Es tanca el torn de preguntes i l'activitat amb les idees clau i conclusions.

MATERIALS:

- <https://www.youtube.com/watch?v=TVBIQrg0dJc>
- Projector

IDEES CLAU:

Existeixen uns perfil de noia i nois idealitzats. Ella: dolça, guapa i bona noia (*sweet and sexy*). Ell: rebel i agressiu per un passat turmentat (que, a més, és qüestionable).

Tendim a idealitzar les relacions amoroses difícils.

La humiliació no és una conducta amorosa.

Voler canviar la parella pressuposa que la parella no és la que volem.

CONCLUSIONS:

L'amor romàntic és una «idea compartida culturalment» que pot ser relativitzada i qüestionada, i, per tant, transformada.

PERQUÈ HI HA MOTIU

(30 min)

S'informa que es farà una petita escena teatral mentre es col·loca l'escenografia. Les conductores de l'activitat representen l'escena (**Annex 3**).

Aprofitant la línia al terra se separa el grup en dos. Uns han de donar tres consells que ajudin la Paula en aquella situació i l'altre grup ha de fer el mateix per a la Marina. Se'ls dona 5 minuts.

Cada grup, mitjançant el portaveu triat, exposa a la resta les seves propostes.

MATERIALS:

- Una taula de l'aula
- Un mòbil
- Unes estovalles, copes, plats i coberts (taula parada)
- Una espelma
- Un encenedor

- 2 plantes
- 1 quadre embolicat

IDEES CLAU:

La inseguretat és un sentiment habitual, però basar una relació en la gelosia i el control no deixa lloc per confiar i respectar les dues parts de la parella.

Sovint es converteix en una premissa per fer i fer-se mal.

La gelosia, la dependència i el control formen part dels mites de l'amor romàntic.

No s'ha de criminalitzar la persona gelosa.

CONCLUSIONS:

La relació de parella sempre es pot viure de forma més positiva des de la comunicació i la confiança.

CANÇÓ (10 min)

Es torna a deixar l'aula com a l'inici. S'entrega un full amb la lletra de la cançó *Contigo* de l'artista *La Otra* (**Annex 4**) amb espais que s'han d'omplir (per parelles).

Cal que omplin els espais escoltant la cançó.

Es repassa el contingut, llegint la cançó en veu alta entre els i les participants.

MATERIALS:

- https://www.youtube.com/watch?v=h5ld_60MQgs
- Full amb la cançó escrita i amb espais (**Annex 4**)

CONCLUSIONS:

L'amor i el respecte cap a un mateix és compatible.

DINÀMICA DE RETORN (5 min)

Es dona un Post-it a cada participant i se'ls convida a escriure alguna valoració sobre la sessió per tal de millorar-la.

Es pengen dues postals del programa *Estimar no fa mal* (per tal que se'n vegin les dues cares). Es dona les gràcies per participar a tots els assistents.

MATERIALS:

- Post-it
- Bolígrafs
- Postals d'Estimar no fa mal

Annex 1

PARELLES IDEALS

Des de la premsa del cor podem seguir relacions de famosos que semblen fets l'un per l'altre. Què hi ha darrere de la parella ideal? En el sobre hi trobareu una fotografia d'un personatge famós, podeu buscar-ne la parella per l'aula. Ja teniu les parelles formades? Què ha passat? Hi ha parelles repetides... com us ho heu muntat?

(Deixarem que ens parlin una mica sobre les xafarderies que en coneixen però no ho allargarem gaire per poder passar al debat)

INFORMACIÓ SOBRE LES PARELLES QUE CAL TENIR EN COMPTE

1. SHAKIRA I PIQUÉ

Shakira i Piqué semblen una parella idíl·lica. També és conegut que ambdós han tingut algun problema de gelosia. Al principi de la relació al jugador no li feia el pes que la seva parella fos més famosa que ell. Després ella va tenir una actitud de control sobre ell, mirant-li el mòbil amb total impunitat perquè ell hi tenia fotografies d'altres dones. Els amics del jugador van fer-se ressò de la seva desaprovació cap a l'actitud d'ella. Últimament Shakira ha justificat la gelosia d'ell, que està vetant els continguts dels videoclips de la cantant, tot per amor! I ell?, per què no ho diu, ell?

2. MARIO VAQUERIZO I ALASKA

Una parella curiosa. Han sabut vendre la seva convivència com un producte televisiu. Sobta la seva condició de parella oberta i uns rols de gènere en el noi que no són habituals.

3. HACHE I BABI

D'aquesta parella en parlarem a la dinàmica «Què ens diuen els mitjans sobre l'amor romàntic». En tot cas, és una parella que respon al complex de la Bella i la Bèstia descrit en el punt 6.

4. BELLA I EDWARD CULLEN

En la ficció, Bella i Edward ens feien desfer d'amor en una relació turmentada i gairebé impossible, en què, per amor, ella havia de convertir-se en vampir, així com el seu futur nadó. Sense menysprear els dubtes i l'enfrontament del triangle amorós, en el qual també entrava l'home llop, que es desviava per ella però va acabar *pagant les fantes*. En la vida real, Kirsten Stewart i Robbert Pattinson van ser la parella del moment, en el seu moment, és clar. Ho van deixar. De fet, ella va fer un comunicat demanant disculpes perquè apareixia en unes fotos afectuoses amb el director de la sèrie de pel·lícules. Pattinson s'adonava així, per la premsa, tant de l'engany com de la ruptura. Ell va tornar amb FKA Twigs i també amb Christina Ricci. Kirsten Stewart va començar a sortir amb la cantant Soko, però la mateixa Soko va afirmar que no eren 100 % lesbianes.

5. RIHANNA I DRAKE

La parella actual de Rihanna és Drake. Ara bé, la relació amb Chris Brown va ser un pou de llàgrimes. Una relació tòxica i violenta, que sembla representar-se en el videoclip *The love the way you lie*. Rihanna va ser víctima de maltractaments.

6. LA BELLA I LA BÈSTIA

La primera lectura del conte és que cal buscar la bellesa en l'interior de cada persona. Una cosa és cercar la part bonica de cada persona i l'altra és entossudir-se a buscar la part positiva en una relació tòxica, entossudir-se a canviar l'home difícil, amb problemes emocionals. En certa manera, domesticar la bèstia. Sovint, en aquest tipus de relació es cronifiquen els rols i la «Bella» deixa de respectar-se a si mateixa. És per això que hi ha un complex psicològic que s'ha anomenat de la Bella i la Bèstia.

7. DULCEIDA I ALBA PAUL

La bloguera Dulceida fa poc que «ha sortit de l'armari» a través de les xarxes i ens ha presentat la seva nòvia, Alba Paul.

8. BARBIE I KEN

Aquestes joguines també tenen la seva pròpia premsa del cor. I és que la marca Mattel escriu la història de la parella amb motius comercials. Resulta que Barbie i Ken es van separar el 2004. Hi haurà reconciliació?

9. KIM KARDASHIAN I KANYE WEST

Kim Kardashian es va casar per la tele amb Kris Humphries... però no va durar més que 72 dies el matrimoni, perquè rondava per allà Kanye West, que des de llavors la cobreix de sabates i regals cars. Tenen un fill.

10. BRAD PITT I ANGELINA JOLIE

Les últimes notícies ens confirmen que tampoc eren la parella ideal.

ALTRES PARELLES PER ARRODONIR LA DINÀMICA AMB EL NOMBRE DE PARTICIPANTS QUE ES PODEN UTILITZAR PODEN SER:

1. La Reina Letícia i el Rei Felip VI
2. La caputxeta i la iaia
3. Blancaneus i el caçador Blancaneus
4. Eva i Adam
5. Nobita i Shizuka

Annex 2

RECULL DE DITES I REFRANYS POPULARS

L'amor tot ho pot

- Sembla que hi ha esperança en l'amor dins una relació tòxica.
- L'amor no pot solucionar tots els problemes que poden venir... i no passa per canviar el caràcter, la personalitat, etc.
- L'amor no és l'únic que hi ha d'haver en una relació: coses en comú, maneres de fer, pensar, aficions, etc.

Si m'estima, canviarà per amor

- Sembla que hi ha esperança dins una relació tòxica.
- Cadascun té la seva personalitat.
- No és el mateix adaptar-se que anular la persona.
- Mite de la Bella i la Bèstia (la dona pot canviar la bèstia).

Els pols oposats s'atrauen

- És impossible ser totalment oposat a una altra persona.
- La importància de tenir punts en comú.
- Cal saber diferenciar què és l'atracció física d'una relació de parella.

Quan l'amor és verdader, no té ulls per a ningú més

- La creença que és impossible que et pugui agradar una altra persona mentre tens parella, encara que només sigui físicament.
- No només hi ha un amor verdader, tots són diferents.

L'amor verdader ho perdona tot

- No és el mateix que un dia puntual et parlin malament que s'estableixi un dinàmica de crits, insults, etc.

En una relació de parella sempre n'hi ha un que fa d'home i un altre, de dona

- Cal qüestionar el fet que hi hagi un rol per a l'home i la dona.

Quan una persona estima es torna gelosa

- Sentir gelosia és humà, però no és una mostra d'amor.
- La gelosia no justifica comportaments abusius, repressius, de control, etc.
- És una mostra d'inseguretat, de desconfiança amb l'altre.

Li deixo mirar el mòbil perquè no tinc res a amagar

- Confiar és creure el que et diuen i no haver de comprovar-ho.
- Quanta gent ha esborrat un missatge perquè l'altre no s'enfadi o pensi alguna cosa que no és?
- Si una persona ha mirat el mòbil de l'altre no es converteix en una cosa abusiva, però si és un fet repetitiu sí que es pot entrar en una dinàmica habitual.

La meva parella pot opinar sobre la meva roba

- Cal diferenciar entre opinar i/o controlar.
- Si a tu t'agrada portar un tipus de roba, i canvis per l'altre, estàs entrant dins del control.

Annex 3

PEÇA DE TEATRE: PERQUÈ HI HA MOTIU⁴

Escena: taula parada per a un sopar romàntic. La Paula retoca constantment la decoració de la casa, encén l'espelma, mira per la finestra, mira l'hora al mòbil, apaga l'espelma.

PAULA: (*enfadada*) Mitja hora tard, no, no, mitja hora, no, (*torna a mirar el mòbil*) 48 minuts, per ser exactes! Ni un trist *whatsapp* dient: «Ara vinc, estic en un embús» o «arribaré tard, reunió d'última hora» o «es que mi gato se ha subido a un árbol». Res! I jo aquí, plantada com una idiota, esperant. Esperant que arribi per celebrar el primer mig any juntes. Si deuen estar freds ja, els canelons de ceps. A mi no m'agrada que em facin esperar, no ho porto bé. Sempre he pensat que si tu pots arribar tard perquè et dona la gana a mi em pot donar la gana de no esperar-te. Aiii... en fi... però que deu estar fent? Sap perfectament que era important per a mi... bé, i espero que per a ella, també. Potser s'ha parat a xerrar amb algú... però, tanta estona.. Amb la Coral, per exemple, la seva ex (*to de sornegueria*). Es porten tan bé. Tenen tan bon rotllo. És genial, la Coral, és simpàtica, agradable, guapa, llesta. Ho té tot! I no munta escenes, com jo, ni s'enfada tant!

Se sent el so d'un whatsapp, la Paula agafa el telèfon.

PAULA: Per fi! (*llegeix el que hi posa*). «Gràcies, guapa, ets un sol!». (*somriu*). Gràcies, per què? (*torna a sonar*) «Ai, perdona, no era per a tu». Què????

VEU EN OFF: 10 minuts més tard.

EPÍLEG: A casa. Totes dues. Morros de la Paula que està asseguda a terra, abatuda. Les coses de la taula estan llençades per terra. La Marina porta un regal embolicat.

MARINA: Però, què ha passat?

PAULA: No ho sé, explica-m'ho tu!

⁴ Escena escrita per Aleidis Vila Rodríguez, dinamitzadora del Casal de Joves de l'Ajuntament d'Argentona.

MARINA: Com?

PAULA: M'he passat tota la tarda preparant-t'ho tot com una idiota i tu l'únic que havies de fer era arribar a les 21 h... i arribes una hora més tard!

MARINA: Sí, ho sento, he arribat tard, però creia que hàviem quedat a les 21.30 h, i m'ha passat de tot, mira...

PAULA: (no l'escolta) Ah... i a sobre... (fent to de burla) «gràcies, guapa, ets un sol»,... «Ai, perdó, que no era per a tu»... ah, no? Doncs, per a qui era? Dignes! Eh? (silenci, la Marina no vol contestar) Per a la Coral?

MARINA: Ei, ei... tranquil·la, eh? No et posis així, estàs embasant-te una mica i no m'agrada que em tractis així. A més, crec que no m'hauria de justificar de amb qui he estat i amb qui no he estat. He arribat tard. Ho sento. Perdona. Això és tot. Però paranoies, les justes. Mira, ara t'ho menges! He arribat tard perquè el teu regal l'havia d'aconseguir en un lloc molt especial, el qual, avui havien tancat abans de punyetera casualitat. Però resulta que la Cati, que és un Sol, finalment ha aconseguit que m'obris-sin i aquí el tens. No sense que abans se m'espallés la moto... que, per cert, ja va!

PAULA: Ostres, no em diguis que és el quadre aquell del dia... que... m'encanta.

MARINA: El mateix... ja m'has xafat la sorpresa...

1. Com se sent cada personatge?
2. Per quines emocions passa?
3. Què és important en l'amor per a cada personatge?

Annex 4

CONTIGO (VERSIÓ PER DONAR ALS/LES PARTICIPANTS).

__no me muero sino estás aquí,
____ andar bien caminando __ __
No me haces falta ni eres mi _____ en la vida
Voy aprendiendo a curarme __ ____ todas mis heridas.

Pero contigo es cierto que el mundo parece un poco menos feo,
contigo es cierto que _____ las cadenas _____ un poco menos
y aprendo contigo y contigo camino
Me encanta todo lo que hemos _____
Tirando barreras, rompiendo los mitos
Te quiero _____, y me quiero libre contigo.

Dicen que da _____ la libertad
no sentirla nunca más miedo me da
nadie nos dijo que fuese a ser _____
sacarse de dentro los cuentos de un _____.

La luna me dice que puedo ser _____, ser fea, violenta
Y matar a algún rey, romper los _____,
quebrar el _____, coger una escoba y en vez de barrer
lanzarme a ____ en la noche.

Sin miedo de ir sola por un _____,
sin miedo de hacer lo que me salga del _____
es cierto que el mundo parece un poco menos ____,

contigo es cierto que romper las _____ duele un poco menos
y aprendo contigo y contigo camino
Me encanta todo lo que hemos compartido
Tirando barreras, _____ los _____.

Te quiero libre, y me quiero libre contigo
Te quiero libre, y me quiero libre contigo

CONTIGO⁵ (SOLUCIÓN)

Yo no me muero sino estás aquí,
Puedo andar bien caminando sin ti
No me haces falta ni eres mi media naranja en la vida
Voy aprendiendo a curarme yo misma todas mis heridas

Pero contigo es cierto que el mundo parece un poco menos feo,
contigo es cierto que romper las cadenas duele un poco menos
y aprendo contigo y contigo camino
Me encanta todo lo que hemos compartido
Tirando barreras, rompiendo los mitos
Te quiero libre, y me quiero libre contigo

Dicen que da miedo la libertad
no sentirla nunca más miedo me da
nadie nos dijo que fuese a ser fácil
sacarse de dentro los cuentos de un príncipe azul

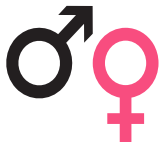
La luna me dice que puedo ser bruja, ser fea, violenta
Y matar a algún rey, romper los esquemas,
quebrar el sistema, coger una escoba y en vez de barrer
lanzarme a volar en la noche.

Sin miedo de ir sola por un callejón,
sin miedo de hacer lo que me salga del cooo....ntigo
es cierto que el mundo parece un poco menos feo,
contigo es cierto que romper las cadenas duele un poco menos
y aprendo contigo y contigo camino
Me encanta todo lo que hemos compartido
Tirando barreras, rompiendo los mitos

Te quiero libre, y me quiero libre contigo
Te quiero libre, y me quiero libre contigo

YO CONTIGO LIBRE

⁵ Cançó *Contigo* de l'artista La Otra.

Títol de l'activitat: 3.4

#Tips dels estereotips#: diversitat sexual i de gènere

**COMENTARIS DE LES PERSONES
AUTORES SOBRE EL PROCÉS
DE DISSENY DE L'ACCIÓ:**

“He gaudit molt co-creant la proposta, ara bé, comporta un desgast important de temps i dedicació, però ho repetiria segur!”

“És una aposta innovadora i molt important. Crec que és un encert la forma com està plantejada (amb tanta formació i amb la creació de la proposta per a cada grup, adaptat a les necessitats locals). A mi m'ha agradat molt! és molta feina, però val la pena!”

AUTORIA:

Silvia Parramona Poblador, tècnica d'Equitat i Cooperació
Marta del Castillo Mayola, tècnica d'Adolescència

INSTITUCIÓ O ENS LOCAL:

Ajuntament d'Alella

GRUP DESTINATARI I DURADA DE L'ACTIVITAT:

Alumnes de 2n i 4t d'ESO. A 2n es treballa la diversitat sexual en la dimensió personal i a 4t s'enfoca més el treball en la dimensió social.

OBJECTIUS:

Acció orientada a conèixer i acceptar la diversitat sexual, fomentant el respecte per les diferents maneres de viure la nostra vida:

- Foment de l'autoconeixement.
- Comprensió del sistema sexe-gènere i aclariment dels conceptes de sexe, expressió de gènere i orientació sexual.
- Potenciació de l'empatia i el respecte vers la diversitat i la llibertat de ser un/a mateix/a.
- Foment de l'esperit crític contra la intolerància.
- Introducció de temes de LGTBI i diversitat sexual.
- Promoció de la no-violència per diversitat de gènere.
- Foment de la creativitat i el treball en grup.
- Connexió amb altres llenguatges com a forma d'expressió.

DESCRIPCIÓ DE L'ACTUACIÓ QUE ES DESENVOLUPA:

S'ha dut a terme en tres càpsules d'accions distribuïdes pels grups classe de 2n i 4t d'ESO.

- Càpsula 1: marc teòric i treball en grup.
- Càpsula 2: assistència i treball de l'obra de teatre i dansa ***Teen time gone***. Dinàmica de creació i reflexió amb l'equip actoral.
- Càpsula 3: gravació del treball final. El procés creatiu estarà acompanyat pels tutors/es, les educadores municipals i l'equip artístic de l'obra.

Desenvolupament

CAPSULA 1

Marc teòric i treball en grup

PRESENTACIÓ I PAUTES

(5 min — 10 min)

Presentem la proposta i l'equip. S'exposen les normes.

IDEES CLAU:

Normes: debat ordenat, parlar sempre en primera persona, crear un espai de confiança.

CONCLUSIONS/QUI HO FA?:

És clau que estigui el tutor/a a l'aula, o com a mínim que sàpiguen què es treballarà amb l'alumnat.

PRESENTACIÓ I PAUTES

Visualització guiada (optativa)

(5 min — 10 min)

A través d'una visualització guiada amb música ens imaginem un univers molt ric i divers en totes les formes i colors i la infinitat de possibilitats de construcció d'identitats.

MATERIALS:

— Sala mig fosca i música de relaxació (veure **Annex 1**)

IDEES CLAU:

Mirar-se endins.
Diversitat il·limitada.
No hi ha res definitiu.

CONCLUSIONS/QUI HO FA?:

Centrar el grup cap al focus de treball.

GRUPS DE TREBALL

(30 min)

Fem de 3 a 6 grups de treball (en funció de la quantitat d'alumnes) i a cada un li assignem un vídeo per treballar. Presentem tots els vídeos.

Cada grup treballa el vídeo segons unes preguntes ja preparades (**Annex 2**).

DESENVOLUPAMENT:

Després de veure els diferents vídeos, fem petits grups, i cada un analitzarà el vídeo a través d'un qüestionari que s'ha preparat (**Annex 2**).

MATERIALS:

— Ordinador
— **Annex 2** i **Annex 3**
— Sala gran (sala d'audiovisuals o gimnàs)

IDEES CLAU:

Ambient de confiança.
Gènere.
Escoltar-nos.
Exclusió.

Diferència.
Sexe.
Singular.
Por.
Escàndol.

CONCLUSIONS/QUI HO FA?:

Què ens mou d'aquests vídeos?
Posar exemples per acompanyar en les respostes.
Anem anotant els diferents moments pels quals passa el grup.

POSADA EN COMÚ (30 min)

Cada grup presenta a la resta de grups les respostes i entre tots i totes repassem continguts amb diferents exemples. Al mateix temps ens acompanyem del Prezi per acompanyar les respostes i fomentar el debat i la reflexió.

http://prezi.com/q9dmszatdjc_/?utm_campaign=share&utm_medium=copy&rc=ex0share

DESENVOLUPAMENT:

Cada grup té 15 min per expressar a la resta les seves conclusions. Les educadores acompanyen les conclusions amb dades del Prezi.

MATERIALS:

- Sala gran
- Ordinador
- Pantalla
- So
- Pissarra
- Mòbil
- **Annex 3**

IDEES CLAU:

Gènere.
Trans.
Gai.
Efeminat.
Masculinitzada.
Més enllà de qualsevol etiqueta.
Sexe.
Orientació.
Tolerància.
Masculinitat.
Feminitat.
Diversitat de cossos.
Rols masculins i femenins.

CONCLUSIONS/QUI HO FA?:

A 2n d'ESO treballem els elements següents: gènere, orientació, expressió i sexualitat.
A 4t d'ESO: tolerància, estereotips i prejudicis.

PRESENTACIÓ DE L'OBRA DE TEATRE (30 min)

Presentarem el tràiler de l'obra *Teen time gone* i el director que la presenta ens explicarà el motiu de l'obra: explicar diferents moments de l'adolescència cap a la joventut.

S'explicarà la dinàmica que faran de preguntes dels personatges al final de l'obra.

DESENVOLUPAMENT:

El director i les educadores expliquen que veuran una obra de teatre i dansa com a forma creativa per expressar les diferents realitats i les maneres de viure-les.

Preguntes i respostes.

Una pregunta per personatge.

S'explica que l'obra s'estrenarà al municipi, al centre cultural, oberta a tothom, i que estiguin atents a la rumolorogia, als comentaris i que treballin per no crear-se falsos judicis, però sí per poder-los contrastar després amb la seva opinió.

MATERIALS:

- Presentació
- <https://www.youtube.com/watch?v=YazHtW-ZWx4>
- El dossier dels personatges

IDEES CLAU:

Creativitat.
Moviment.
Expressió.
Llibertat.
Formes.

CONCLUSIONS/QUI HO FA?:

Una forma d'expressar el que sentim pot ser a través de l'art.

TANQUEM LA JORNADA

(5 min)

Se'ls demanarà que tanquin els ulls i agraeixin la informació rebuda.

Desenvolupament

CAPSULA 2

Assistència i treball de l'obra de teatre i dansa *Teen time gone*

VISIONAT OBRA TEATRE

(60 min)

Veurem l'obra *Teen time gone* o altres vídeos experimentals que hi hagi a cada municipi.

DESENVOLUPAMENT:

Veurem l'obra i farem un debat.

Abans d'entrar es reparteix una breu sinopsi amb una descripció dels personatges. Es demana als grups de sis persones que ja venen fets del centre educatiu que es fixin en un dels tres personatges.

Cada grup prepara preguntes, per a l'actor o l'actriu corresponent.

Els actors responen a les preguntes amb l'equip d'educadores.

Es presenta el format de la 3a càpsula: els grups hauran d'inventar un petit final per personatge en un vídeo de màxim 20 segons.

MATERIALS:

- Sala per veure l'espectacle
- 8 x 8 m
- Pantalla
- Descripció dels personatges

IDEES CLAU:

Estereotips.
Decisions.
Identitat.
Viure.
Llibertat.
Formes d'expressió.
Respecte.

CONCLUSIONS/QUI HO FA?

Hi ha 2 parts:

La primera és veure l'obra.

La segona és la dinàmica en què hauran d'elaborar les preguntes que farien a 3 personatges.

Desenvolupament

CAPSULA 3**Gravació del treball final****REALITZACIÓ MUNTATGE FINAL**

(60 min)

Amb el buidatge dels vídeos, la companyia i els alumnes faran un petit muntatge.

DESENVOLUPAMENT:

Es graven les preguntes i les respostes.

Es tria la música.

Es fa el muntatge final.

Possibilitat d'estrena al Capdejove d'Alella.

MATERIALS:

- Càmera de vídeo o telèfon intel·ligent potent.
- Pantalla blanca i/o paret per gravar els testimonis.
- Equip per muntar.

Annex 1

Guia de relaxació

Música:

Levon Minassian & Armand Amar, Ar Intch Lav Er
<https://www.youtube.com/watch?v=iUMVx7ForiU>

Visualització:

Tanca els ulls i respira profundament. Inhala i exhala i connecta amb la respiració, la respiració és el que et connecta al teu cos.

Ara imagina't què estàs a punt de fer un petit viatge sobre un núvol...3,2,1... ja hi ets damunt... deixa't portar, posa't les ulleres que has trobat, sobre el núvol/catifa... «quines ulleres més xules!!!», penses, «són transparents i alhora de molts colors! Com pot ser?»

Sobrevoles el món i perceps milions i milions de colors i textures... olors, mides i formes infinites... Bilions de persones formem part d'una natura que té infinites formes de manifestar-se: les plantes, els animals, les atmosferes, cada molècula... cada ésser és individual i alhora està connectat amb els altres, tot està connectat i tot és possible! Uau!!! Podem triar com viure la nostra vida i canviar quan vulguem! i ningú està per sobre o per sota de ningú per dir-nos quines coses estan bé i quines, no! Tot es transforma! Com el cuc i la papallona...

De lluny veus com els núvols han dibuixat dues paraules: llibertat i respecte. «Quina meravella!!!», penses, «quina fortuna!, som lliures de ser com som i som respectats per qui ens envolta, és cert!», rumies, «sóc lliure de triar com vull viure la meua vida... i tinc la capacitat per respectar tot allò que se'm presenti».

Està bé això d'agafar perspectiva! Li agraeixes al núvol el viatge i et diu que sempre que vulguis serà amb tu i et regala les ulleres!!! A poc a poc connectes amb el teu cos... inhala i exhala de nou. Ets a casa!

Annex 2

2n d'ESO

EL BRUNO SURT DE L'ARMARI (3,25 min)

Orientació sexual

1. «Tots som el mateix encara que no siguem iguals». Què et suggereix aquesta frase?
2. Què vol dir «sortir de l'armari»?
3. Per què creus que el Bruno li fa tantes preguntes a l'Oliver?, com creus que se sent el Bruno?
4. Creus que en aquest institut passaria el mateix?
5. «Avui per tu comença la primavera». Què entens d'aquesta expressió?
6. Feu una expressió corporal que resumeixi el vídeo.

HOLLY SIZES (3,52 min)

Expressió de gènere

1. Com són les reaccions de la gent?
2. Com creus que ho viu el nen? Explica'n els diferents moments.
3. T'has emocionat?, per què creus que t'ha passat?
4. En què ha canviat l'actitud del pare?, per què creus que ha canviat?
5. Creus que l'entorn influeix a l'hora de poder expressar la nostra personalitat?
6. Feu una expressió corporal que resumeixi el vídeo.

PONTE EN MIS ZAPATOS (1,50 min)

Identitat de gènere

1. Per què creus que han fet aquest vídeo?
2. Què et suggereix el títol *Ponte en mis zapatos*?
3. A què creus que es refereix l'Elena quan pregunta: «*Por qué tenemos que aprender a explicar tantas cosas*»?
4. Creus que són valents i valentes?, per què?
5. Què vol dir la frase: «*Ser trans no define quién me va a gustar*»?
6. Feu una expressió corporal que resumeixi el vídeo.

4t ESO

EL BRUNO SURT DE L'ARMARI (3,25 min)

Orientació sexual

1. «Tots som el mateix encara que no siguem iguals». Què et suggereix aquesta frase?
2. Què vol dir «sortir de l'armari»?
3. Per què creus que el Bruno li fa tantes preguntes a l'Oliver?, com creus que se sent el Bruno?
4. Creus que en aquest institut passaria el mateix?
5. «Avui per tu comença la primavera». Què entens d'aquesta expressió?
6. Feu una expressió corporal que resumeixi el vídeo.

Què podem treballar?

1. Respecte, tolerància, diversitat, coneixement contra ignorància. Orientació
2. Expressió: deixar d'estar amagat (derivada de la repressió).
3. Empatia, curiositat, preguntar amb respecte.
4. Context, entorn facilitador...
5. Expressió més positiva.

Mateixa orientació contra expressió de gènere diferent

HOLLY SIZES (3,52 min)

Expressió de gènere

1. Com són les reaccions de la gent?
2. Com creus que ho viu el nen? Explica'n els diferents moments.
3. T'has emocionat?, per què creus que t'ha passat?
4. En què ha canviat l'actitud del pare?, per què creus que ha canviat?
5. Creus que l'entorn influeix a l'hora de poder expressar la nostra personalitat?
6. Feu una expressió corporal que resumeixi el vídeo.

Què podem treballar?

1. Respecte, tolerància, diversitat, coneixement contra ignorància.
2. Expressió, llibertat.
3. Empatia, respecte.
4. Context, entorn facilitador...
5. Expressió més positiva.

L'expressió no va relacionada ni amb la identitat ni amb la orientació.

P. ex.: puc ser nen (sexe), m'agrada vestir-me com una nena (expressió) i em puc identificar (sentir) com un nen.

TRANSPARENT

Identitat de gènere

1. Quants models de família existeixen?
2. Com creus que se sent el protagonista?, creus que és fàcil fer el que fa?
3. Per què creus que ens crea rebuig allò que és diferent?
4. T'imagines algú proper en la situació del protagonista?, com creus que reaccionaries?
5. Què et sembla l'expressió «ma-pa»?

Què podem treballar?

1. Infinites formes (recorda la visualització).
2. Valentia, coratge. Herois/heroïnes per ser un mateix/a.
3. Respecte, tolerància, diversitat, coneixement contra ignorància.
4. Expressió, llibertat.
5. Context, entorn facilitador..
6. Expressió més positiva.

Annex 3

Diversitat sexual i de gènere

SISTEMA SEXE-GÈNERE:

Sexe: és biològic. Ve marcat pels genitals interns i externs, pels cromosomes i les hormones. El sexe pot ser femení, masculí i intersexual.

Gènere: és una construcció cultural. Són les característiques, comportaments i habilitats que s'esperen de nosaltres en funció del sexe biològic amb què hem nascut.

Identitat de gènere: és l'autodefinició del gènere al qual pertanyem, és a dir, com ens percebem nosaltres. I, per tant, té nombroses opcions: dona cis, home cis, transsexual, transgènere...

Expressió de gènere: és l'aparença, com ens vestim, ens comportem, etc. Dones femenines, dones masculines, homes femenins, homes masculins...

Orientació sexual: qui ens agrada, a qui desitgem, de qui ens enamorem. Podem ser heterossexuals, homosexuals, bisexuals, pansexuals, asexuals...

Com ens diu la societat que hem de ser:

Sexe	Identitat	Expressió	Orientació
Mascle	Home cis	Home masculí	Heterossexual
Femella	Dona cis	Dona femenina	Heterossexual

Queden excloses de la norma altres formes de ser:

	Sexe	Identitat	Expressió	Orientació
Reconegut	Mascle	Cissexual	Masculí	Heterossexual
	Femella		Femenina	
Exclòs	Intersexual	Transsexual, transgènere...	Home femení, dona masculina...	Homosexual, bisexual, pansexual...

SUPORT A LA TEORIA

Com és el nostre organisme

Sexe: els nostres òrgans reproductius, hormones i cromosomes.

Com ens percebem

Identitat de gènere: és l'autoidentificació independentment del sexe de naixement. El rol de gènere són les característiques i comportaments que s'esperen de nosaltres en funció del sexe amb què hem nascut.

Com ens comportem

Expressió de gènere: és la nostra aparença, com ens vestim... Desenvolupament de rols, aparença i comportaments considerats «masculins» o «femenins».

L'expressió de gènere no cal que es correspongui amb el sexe, la identitat de gènere o la preferència sexual.

P. ex.: puc ser nen (sexe), m'agrada vestir-me com una nena (expressió) i em puc identificar (sentir) com un nen.

Què preferim

- Preferència / orientació sexual.
- Qui ens agrada, a qui desitgem, de qui ens enamorem. Podem ser heterosexuales, homosexuals, bisexuals, pansexuals, asexuals...
- Lesbiana o gai: home vs. home / dona vs. dona.
- Bisexual: home o dona per igual.
- Heterosexual: dona vs. home.
- Pansexual: persona que se sent atreta sexualment per altres individus més enllà del seu gènere (homes, dones, transexuals).

Estereotips i prejudicis

Els estereotips es poden definir com unes visions rígides i simplistes d'un aspecte de la realitat social, especialment de les persones o dels grups socials.

Així, els estereotips són la materialització dels prejudicis i es manifesten quan hi ha una adequació entre l'acció que transcorre i el que s'espera que succeeixi.

Els estereotips sexistes i els estereotips de rols de gènere apareixen quan certs comportaments es consideren apropiats i esperats d'homes o dones.

Els estereotips s'utilitzen indiferentment, sense tenir en compte les consideracions individuals, els interessos, desitjos o habilitats d'uns i d'altres.

Els prejudicis es poden definir com les actituds basades en una informació molt limitada. Pot ser una actitud basada en els estereotips o en una generalització, com per exemple «qualsevol persona que condueix un Volvo és rica» o «tots els joves són uns irresponsables».

Títol de l'activitat: 3.5

De festa, decideix i respecta

El consentiment i l'assetjament en espais d'oci nocturn

COMENTARIS DE LES PERSONES
AUTORES SOBRE EL PROCÉS
DE DISSENY DE L'ACCIÓ:

“L'experiència de dinamització del taller ha estat molt enriquidora i ens ha confirmat que la temàtica els és propera i interessant de treballar. És una activitat que dona peu a una reflexió profunda al voltant dels estereotips i la violència des d'un àmbit que s'associa a l'esbarjo i al plaer. Se'ls fa veure que s'acaben normalitzant moltes situacions que en altres àmbits tindrien clar que no són les adients. Això fa que els i les participants mostrin interès i entrin ràpidament en la dinàmica. A l'hora de treballar conjuntament ens ha facilitat força la feina utilitzar el Drive.”

“Idear aquesta activitat per mi ha estat un regal. He compartit reflexions i eines, i m'ha permès participar d'una creació conjunta molt més rica. He pogut aprofundir en una temàtica que no havia treballat amb grups i ara em sento amb moltes més capacitats, més apoderada per treballar. Dinamitzar-la acompanyada de la co-creadora m'ha donat molta seguretat.”

“Vaig començar el curs esperant que se'm donessin eines, però amb poca predisposició a elaborar-ne. Ara que ja estem a les acaballes he de dir que estic molt satisfeta de la feina feta i que m'agradaria que no es quedés aquí i que arribés a altres persones. També m'agradaria molt seguir-hi treballant. Pel que fa a la meua companya, m'ha donat confiança, m'ha ensenyat altres maneres de fer i m'ha fet sentir còmode en tot moment. Ha estat un veritable plaer treballar amb ella i un aprenentatge continu.”

AUTORIA:

Lourdes Fernández, educadora de la Unitat Suport a l'Educació Especial
Ruth Fuertes, tècnica d'Igualtat de Gènere

INSTITUCIÓ O ENS LOCAL:

Ajuntament d'Arenys de Munt i IES Lluís Domènech i Montaner de Canet de Mar

JUSTIFICACIÓ:

Les violències masclistes apareixen en diversos àmbits, un dels quals és el context d'oci nocturn. En aquests espais hi ha violències de tipus sexual que estan legitimades per una societat que les normalitza i minimitza.

Es considera violència sexual qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit per les dones, inclosa l'exhibició, l'observació i la imposició, per mitjà de violència, d'intimidació, de prevalença o de manipulació emocional, de relacions sexuals, amb independència que la persona agressora tingui amb la dona una relació conjugal, afectiva, de parella o de parentiu.

Les formes de violència sexual en el context d'oci nocturn no s'identifiquen com a violències i sovint són concebudes com a mostres de flirteig. Aquestes formes de violència poden ser verbals i/o físiques, i inclouen, entre d'altres: invasions del propi espai i formes no consentides de contacte físic, tocaments no desitjats que incommodin, violentin o no agradin a la persona o grup que els pateix i, evidentment, els abusos sexuals.

En aquest sentit, és important tenir en compte la realitat que ens trobem:

- Existeix una visió de mercantilització sexual del cos femení: la dona, com a cos, és utilitzada com a reclam sistemàtic ens els mitjans publicitaris i, en particular, dins els entorns d'oci nocturn.
- Hi ha un elevat grau de «normalització» entre la joventut pel que fa a pràctiques abusives en espais d'oci, s'amplia el marge de tolerància.
- La percepció social i subjectiva de l'efecte del consum de drogues en dones i homes les situa a elles en una posició més estigmatitzada. Penalització versus legitimització/desresponsabilització.
- El consum abusiu de substàncies en les dones augmenta el risc de patir agressions sexuals, ja que se les percep com més accessibles si estan sota els efectes del consum de tòxics. Aquesta presumpta accessibilitat i la dificultat per marcar uns límits clars amb relació al consentiment, fomenten la culpabilització envers les dones, que són vistes com a provocadores de les agressions.
- Tot acte de caràcter sexual no desitjat que no impliqui una violència explícita és minimitzat tant pel col·lectiu jove (dones i homes) com pels diversos agents socials. Hi ha una tolerància generalitzada cap a conductes violentes, en aquest cas, d'índole sexual.

Tenint en compte la realitat descrita anteriorment, partim de les premisses següents:

- Res justifica una agressió, ni l'ús ni l'abús d'alcohol ni drogues, ni el vestuari, etc.
- Una agressió masclista és un abús de poder d'una persona sobre una altra, no és un malentès ni un conflicte.

- Qualsevol persona pot traspasar els límits d'una altra persona, ja que són subjectius. No es pot qüestionar la vivència de l'altre.

Per prevenir les formes de violència sexual en l'oci nocturn, és essencial incidir en el jovent des d'una perspectiva de gènere:

- Amb les noies: reforçar el seu dret a posar límits i la confiança a ser respectades.
- Amb els nois: treballar el respecte als límits i desconstruir la idea de fer ús del cos de les dones.
- Amb el grup d'iguals: l'observació sense actuació és permetre l'agressió.

GRUP DESTINATARI I DURADA DE L'ACTIVITAT:

Grups classe de batxillerat, PFI, CFGM i CFGS.

El taller es pot realitzar en diverses modalitats:

- Opció 1: taller de 4 o 6 hores, dividit en 2 o 3 sessions (2 h per sessió), en què es pot generar material audiovisual, en funció de la disponibilitat de mitjans del centre o de les possibilitats d'acció.
- Opció 2: taller de 4 hores, dividit en 2 sessions. Aquesta opció es pot adaptar a les característiques o necessitats del grup.

OBJECTIUS:

- Dotació d'eines per a la detecció de conductes de discriminació i d'agressions sexuals normalitzades.
- Reforç de la importància del consentiment i dels límits i respectar-los.
- Treball de la responsabilitat del grup d'iguals com a agent actiu en la prevenció de la violència sexual.

Desenvolupament

SESSIÓ 1

PRESENTACIÓ

(10 min)

Pas 1: presentació dels i de les professionals que dinamitzen l'activitat i la durada de les sessions. S'explica que es tracta d'una activitat de 2 hores i que si és possible no es farà pausa per no trencar el ritme.

Pas 2: es donen Pos-it o etiquetes perquè escriguin el seu nom i se l'enganxin.

MATERIALS:

- Pissarra
- Post-it o etiquetes

QUÈ PASSA QUAN ANEM DE FESTA?

(15 min)

Es diu el títol del taller *De festa, decideix i respecta* i es pregunta al grup què els suggereix. Es demana al grup fer una pluja d'idees sobre com pot ser una nit, abans, durant i després de sortir. S'apunten la idees clau que van sortint a la pissarra.

Algunes preguntes per dinamitzar el debat són:

Com es prepara una per sortir de festa?, on s'acostuma a quedar?, per on se surt?, què es fa?, què s'espera d'una nit de festa?, quines emocions es poden despertar?, com es planteja amb la família?

S'introdueix el tema que es treballarà: la festa, la sexualitat i la prevenció de violències que hi pot haver.

MATERIALS:

- Cadires en cercle
- Pissarra

IDEES CLAU:

La festa i la sexualitat, el joc de la sensualitat, lligar, consum de tòxics, negociació amb la família, la diferència de ritmes i de permissivitat, el malestar de l'endemà.

CONCLUSIONS:

Sortim per gaudir i socialitzar-nos. Hi ha moltes maneres de sortir de festa i no sempre acaba com imaginem ni ens sentim bé.

POSEM-NOS EN SITUACIÓ

(75 min)

Pas 1: es fan cinc grups. Es reparteix una fitxa a cada grup (**Annex 1**), en què es presenta una situació que han de representar (5 min).

Pas 2: cada grup prepara la representació de la situació que li ha tocat (15 min).

Pas 3: cada grup representa la seva situació davant la resta del grup classe (30 min).

Un cop acabada cadascuna de les representacions, es pregunta com s'han sentit en la pell de cada personatge i s'apunta a la pissarra el que comenten les persones que els han representat.

Pas 4: es convida al debat en el grup sobre el que han observat i representat després de cada representació.

La pregunta per dinamitzar el debat pot ser:

Creieu que aquesta situació passa a la vida real al vostre entorn o amb gent de la vostra edat? S'apunten la idees clau que van sortint a la pissarra.

Es pot proposar que posin un títol a l'escena (20 min).

Pas 5: a partir de les seves reflexions, es fa una definició dels conceptes clau que el grup va anomenant, de manera senzilla (**Annex 2**) (5 min).

Cal tenir en compte: no tothom surt de festa i cal cuidar que se sentin integrats/integrades. També pot haver-hi joves que no vulguin sortir a fer la representació. En aquest cas, hi ha la possibilitat que un grup només faci d'observador i apunti el que li crida l'atenció i comenti.

És interessant que les persones puguin representar altres gèneres que el propi.

TANCAMENT

(15 min)

Pas 1: veure el vídeo *Tassa de te* (sobre el consentiment). Si s'allarga l'apartat anterior es pot passar el vídeo en la segona sessió, com a obertura.

Pas 2: tot l'alumnat diu una paraula del que s'emporta de la sessió.

Pas 3: se'ls demana que portin atrezzo per al proper dia: què portarien per explicar-nos com van de festa? Roba, ampolles, gots, maquillatge...

També se'ls demana que portin la música adient per ambientar la festa que es representarà en la sessió següent.

MATERIALS:

— Pissarra

— Vídeo: https://www.youtube.com/watch?v=wryWWWnKYW_0

CONCLUSIONS:

El consentiment és la clau per tenir bones relacions.

Desenvolupament

SESSIÓ 2

REFRESQUEM / ENS REUBIQUEM

(10 min)

Obertura del taller: es convida l'alumnat que recordi el que es va treballar durant la primera sessió.

S'apunten les idees que diuen.

En cas de no haver passat el vídeo, es projecta a l'inici d'aquesta sessió.

MATERIALS:

— Cadires en cercle

— Pissarra

IDEES CLAU:

Consentiment, cos dona com a objecte, «normalització» pràctiques abusives, menys evolució i més prejudicis en oci nocturn...

Responsabilitat del grup.

CONCEPTES (20 min)

Un cop s'hagi recordat alguns dels conceptes tractats en la sessió anterior s'introdueixen els conceptes nous, passant dels més generals als més concrets (conceptes teòrics de l'**Annex 2**).

La proposta és generar debat i anar relacionant els conceptes de forma dinàmica, aprofitant el que vagi dient el grup.

Pas 1: es pregunta a l'alumnat què saben sobre els estereotips de gènere.

Algunes preguntes per dinamitzar el debat són:

Us sona el concepte de gènere?, a què creieu que fa referència?, creieu que té a veure amb el que vam treballar en la sessió anterior?, i els estereotips de gènere, què pensem que són?

S'explica el concepte de gènere i estereotips de gènere.

Pot ser interessant utilitzar la grella de l'**Annex 2** amb els diferents rols segons dona o home (7 min).

Pas 2: es pregunta a l'alumnat quina relació creuen que té el concepte de gènere i els estereotips amb la violència masclista.

Algunes preguntes per dinamitzar el debat són:

Quina relació creieu que té el gènere amb la violència masclista?, què creieu que és la violència masclista?, quins tipus de violències pensem que existeixen?

Després d'escoltar què pensa el grup, s'introdueix el concepte de violència masclista i els tipus de violències existents. (11 min)

Pas 3: es defineix el concepte d'agressió sexual lligant-lo a la festa i l'oci nocturn (2 min).

MATERIALS:

— Pissarra

IDEES CLAU:

Concepte de *gènere*, *estereotips*.

Llibertat de decidir i sensibilitzar sobre com ens limita el gènere, tant a homes com a dones.

Introducció sobre tipus de violències masclistes Definició de *l'agressió sexual*.

CONCLUSIONS:

Existeixen diversos tipus de violències masclistes i és important saber identificar-les per poder evitar-les.

Evitar la legitimització o normalització de les violències en l'oci nocturn. Hi entren:

- Flirtejos no volguts verbals
- Invasió del propi espai
- Contacte físic ni consentit ni desitjat
- Abús sexual

TEATRE QUE ARRIBI AL MÓN (75 min)

La dinàmica està pensada per fer-la de dues formes diferents, cal triar en funció de la disponibilitat de material o interès de les persones que dinamitzen.

Opció 1: representacions i gravació de vídeos.

Es tornen a formar els grups de la sessió anterior i se'ls proposa que representin la situació de nou i es graven les representacions. Han d'imaginar que el públic que veurà el vídeo no coneix els conceptes que s'han treballat anteriorment i com poden explicar que això és violència i com volen que arribi el missatge, modificant el que calgui de la representació. Hi ha la possibilitat que hi hagi un grup observador.

Poden acabar la representació amb una frase de l'estil: «Això és violència; si et dic que sí, decidim on, i si et dic que no, bona nit!»

Aquesta opció, permet fer una tercera sessió per acabar de treballar les escenes, veure els vídeos creats i aprofundir en la temàtica.

Opció 2: Representacions i resolució.

Es formen els grups de la sessió anterior i es treballa la resolució de la solució. Cada grup decideix com ha de canviar l'escena incorporant-hi estratègies on es marquin límits, el grup d'amistats doni suport i denúncies de la situació d'agressió. Les possibles resolucions es comparteixen en el grup classe i poden ser representades o simplement explicades.

En el cas de grups poc participatius o amb dinàmiques disperses, és interessant fer grups nous o assignar-los altres escenes que no hagin representat.

MATERIALS:

Material per recrear situació d'oci nocturn: roba, material divers.

Indicacions per dur a terme les representacions **Opció 1:**

- Tenir present que cal signar autorització de cessió de drets d'imatge de menors.
- En cas de gravar amb un telèfon mòbil, és essencial que l'aparell sigui propietat del centre o d'una persona adulta.
- Es recomana fer vídeos sense muntatge o bé assegurar que algú del centre tingui coneixements de muntatge.

Els vídeos es poden fer servir per treballar-los posteriorment en una campanya preventiva: dia per a l'eliminació de la violència (25-N) o per festa major, etc.

TANCAMENT DEL TALLER

(15 min)

Pas 1: es comenten quins canvis s'han incorporat en la representació i per a què, com s'han sentit i com creuen que aquestes representacions poden ajudar a prevenir la violència sexual en oci nocturn.

Pas 2: dinàmica de tancament: què els ha cridat més l'atenció, què han après, què s'emporten.

Pas 3: donar-los el full d'autoavaluació. Es treballarà el proper dia de tutoria i es farà arribar a les dinamitzadores.

MATERIALS:

- **Annex 3:** full d'autoavaluació

IDEES CLAU:

Marcar límits, passar-s'ho bé no és passar de tot, com podem actuar en aquestes situacions...

El grup com a espectador ètic.

CONCLUSIONS:

Les noies: tenen dret a posar límits i a ser respectades.

Els nois: han de respectar els límits i escoltar les necessitats i desitjos de l'altra persona.

El grup que observa sense actuació permet l'agressió. Les violències sexuals són violències i, per tant, no es poden normalitzar.

Annex 1

SITUACIONS

Situacions per representar en la primera sessió del taller:

La graella següent especifica la informació relativa a la dinamització de la dinàmica central de la sessió 1 del taller:

- El contingut teòric que permet treballar cada situació.
- El nombre de persones que poden formar els grups per representar cadascuna de les situacions.

Situació	Contingut que es pot treballar en cada situació	Nombre de persones per grup
1	Consentiment, culpabilitat, insistència, consum de tòxics	4 (mínim)
2	Sexualitat femenina jutjada, diferència de tracte en funció del gènere	6 (mínim)
3	Competitivitat entre noies, l'ús de la indumentària com a part del joc de la seducció (provocació), rol de gènere femení	4
4	Pressió de grup, rol de gènere masculí, noi que s'aparta del rol, disposició del cos femení	6 (mínim)
5	Insistència, consentiment, marcar límits, comunicació, negociació	2

Les situacions per representar durant el taller es presenten a continuació en requadres, com a fitxes, per repartir als grups d'adolescents/joves.

1. La Joana i la seva colla se'n van de festa a aquella discoteca tan coneguda de la ciutat. Algú del grup s'adona que la Joana ha begut massa i, quan li diu, la Joana s'enfada i decideix sortir a fora per prendre l'aire. Un noi s'acosta per parlar amb ella. La Joana només fa que riure.

El noi comença a tirar-li la canya i veu que la Joana sembla interessada. Li fa un petó. Passa l'estona i la cosa va a més.

La colla surt a buscar-la i la veuen acomiadar-se del noi. S'acosten i li pregunten què ha passat. La Joana va molt borratxa i explica que creu que han fet alguna cosa. Li diuen que el noi s'ha aprofitat d'ella.

2. És dilluns i, a l'hora del pati, un grup de nois i noies es troben i comenten com ha anat el cap de setmana.

En Biel explica orgullós que dissabte es va embolicar amb tres persones diferents. El grup fa conya, expliquen que les noies estaven molt bones i el fan sentir com un triomfador.

La Berta s'anima també i explica orgullosa que es va embolicar amb tres persones diferents. Tot el grup la mira i la fa sentir malament.

3. Tres amigues van de festa i veuen una antiga companya que va amb un vestit molt curt. La critiquen pel fet d'anar provocativa i demanant guerra.

4. Un grup de nois està de festa i veuen un grup de noies. S'hi apropen i comencen a ballar amb elles. Cada cop s'hi acosten més i alguns d'ells toquen algun cul. Les noies s'incomoden i canvien de lloc. Els nois comenten la jugada i insisteixen, pensen que al final alguna caurà. Un d'ells, en Xavi, no vol insistir, s'aparta i s'ho queda mirant.

5. La Laura decideix apropar-se a X que està demanant a la barra. La cosa funciona i s'acaben embolicant. Primer es fan petons i després X comença a frotre-li mà. La Laura comença a sentir-se incòmoda perquè tot va massa ràpid. Li treu la mà dels pits i quan baixa cap a baix, es posa nerviosa. X no entén què passa i segueix insistint.

Annex 2

CONCEPTES CLAU

S'inclouen els conceptes clau que es poden tractar durant el taller, en ordre alfabètic:

- En primer lloc, es proporciona una llista de vocabulari general per tenir una guia dels conceptes que poden anar sorgint i que s'han d'anar introduint a l'alumnat durant el taller.
- En segon lloc, es proporciona un vocabulari específic per treballar en cadascuna de les situacions plantejades a l'**Annex 1**.

VOCABULARI GENERAL

Agressions sexistes: formes de violència verbals i/o físiques; inclouen, entre d'altres: invasions del propi espai i formes no consentides de contacte físic, tocaments no desitjats que incomodin, violentin o no agradin a la persona o grup que els pateix i, evidentment, els abusos sexuals.

Graella orientativa⁶:

TIPOLOGIA	MANIFESTACIONS
SIMBÒLICA/AMBIENTAL	Exhibició de símbols sexistes ofensius. Exhibició d'imatges ofensives i/o vexatòries de les dones i de les persones homosexuals i trans. Músiques que inciten a la violència masclista i a delictes d'odi per qüestions de gènere, homofòbia i transfòbia. Manca de voluntat per participar en un lloc que hi hagi companys amb els quals no es vol estar.
VERBAL	Comentaris ofensius i/o degradants amb relació a la identitat de gènere i/o l'opció afectivosexual. Abusos verbals o qualsevol altre comportament hostil com insults, burles, comentaris despectius sobre la persona i/o col·lectiu. Comentaris no desitjats sobre l'aspecte físic o el cos. Al·lusions de caràcter sexual no desitjades.
FÍSIC/SEXUAL	Formes no benvingudes de contacte físic, tocaments no desitjats que incomodin, violentin o no agradin a la persona o grup que els pateix. Intents d'agressions sexuals i/o violacions.

Abús: l'abús apareix quan una persona més forta i poderosa aprofita l'avantatge que té sobre una altra persona no tan forta o poderosa.

Assetjament sexual: qualsevol comportament verbal, no verbal o físic no desitjat de tipus sexual que produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una dona o de crear-li un entorn intimidatori, hostil, humiliant o molest.

Gènere: construcció social i cultural basada en les diferències biològiques entre els sexes, que assigna diferents característiques emocionals, intel·lectuals i de comportament a dones i homes, variables segons la societat i l'època històrica. A partir d'aquestes diferències biològiques, el gènere configura les relacions socials de poder entre homes i dones.

Igualtat de gènere: condició per la qual els homes i les dones són iguals en les possibilitats de desenvolupament personal i en la capacitat de prendre decisions, motiu pel qual els diferents comportaments, aspiracions i necessitats de dones i d'homes són igualment considerats, valorats i afavorits⁷.

⁶ Protocol d'actuació per a unes festes lliures de violències heteropatriarcal de Cerdanyola del Vallès.

⁷ Font: Pla local d'igualtat de gènere d'Arenys de Munt.

Igualtat de tracte entre dones i homes: condició de ser iguals dones i homes en l'àmbit laboral, social, cultural, econòmic.

Violència masclista: violència que s'exerceix contra les dones com a mostra de la discriminació i de la situació de desigualtat i de les relacions de poder dels homes sobre les dones.

Violència sexual: comprèn qualsevol acte de naturalesa sexual no consentit (comen-
taris, tocaments, pressió...).

Graella tipus de violències⁸:

	NIVELL 1	NIVELL 2	NIVELL 3
VIOLÈNCIA PSICOLÒGICA	Insultar, escridassar, burles sexistes, jutjar la vida sexoafectiva, menysprear...	Amençar, fer xantatge, comentaris sobre l'aparència...	Amençar de mort, amenaçar amb el suïcidi...
VIOLÈNCIA FÍSICA	Envair l'espai, intimidar, tocaments no sexuals no desitjats, donar empentes...	Immobilitzar, arraconar, escopir, estirar cabells, perseguir...	Cops de puny, puntades de peu, retenir, agafar del coll...
VIOLÈNCIA SEXUAL	Bavejar, mirades o comentaris sexuals no desitjats...	Tocaments sexuals no desitjats, assetjament per opció sexual, imposar pràctiques sexuals no segures...	Exhibicionisme sexual, violació (no només penetració), xantatge i amenaça per pràctiques sexuals...
VIOLÈNCIA AMBIENTAL	Colpejar objectes, co-sificar, ús de llenguatge sexista...	Colpejar fort o llançar objectes, aïllar...	Creuar objectes, fer mal a persones estimades, fer mal a animals de companyia...

*S'entén el nivell 3 com el més greu i perillós per la integritat tant de la persona agredida com de la resta de persones assistents a l'espai de festa.

VOCABULARI ESPECÍFIC

SITUACIÓ 1:

Abús sexual: activitat sexual entre dues, o diverses, persones sense el consentiment d'una d'elles. L'abús sexual és un acte que atempta contra la llibertat sexual i és, per tant, un dels delictes contra la llibertat sexual.

Consentiment: donar permís, fer explícita l'acceptació d'una situació, proposta, opinió o desig d'una altra persona.

Consum de tòxics: experimentació amb drogues, substàncies que alteren l'estat de consciència. Aquesta experimentació sol ser per saber què se sent, per ser més atrevits, perquè els altres ho fan, per sentir-se millor i amb menys vergonya, per alleujar angoixes, ansietat o dolor, per desinhibir-se, per mantenir-se desperts o poder dormir⁹.

Culpabilitat: sentiment negatiu, remordiment d'una persona que creu que ha actuat malament. Sensació subjectiva que potser no correspon a la realitat. Mecanisme d'alerta de la baixa autoestima d'una persona, que veu el perill de perdre l'afecte dels altres, o que es veu mogut per la por.

Insistència: demanar de forma perseverant, durant un temps prolongat, o pressionar una altra persona a fer coses que no voldria fer.

⁸ Font: Protocol d'actuació per unes festes lliures de violències heteropatriarcales de Cerdanyola del Vallès.

⁹ Font: <http://www.centrejove.org/>

SITUACIÓ 2:

Rols de gènere: els papers, les funcions, les activitats i les responsabilitats que s'atribueixen com a pròpies i diferenciades a dones i homes¹⁰.

Rol femení: associat amb totes les tasques relacionades amb la reproducció, criança, cura, suport emocional... i es troben dins, sobretot, de l'àmbit domèstic.

Rol masculí: associat a les tasques que tenen a veure amb la productivitat, el manteniment econòmic, la força física, sobretot relacionat amb l'àmbit públic.

Estereotips: creences mentals molt simplificades i poc elaborades que s'assumeixen sense pensar, donades per la societat. Són generalitzacions que etiqueten les persones. Es desmunten amb la reflexió, la sensibilització i l'educació¹¹.

En aquesta graella es mostren els estereotips dels rols de gènere en temps i espais diferenciats:

ROLS	FEMENÍ	MASCULÍ
ESTEREOTIPS	Debilitat _____	Força
	Dependència _____	Independència
	Sensibilitat _____	Objectivitat
	Emocions _____	Decisió
	Intuïció _____	Raó
DIVISIÓ SEXUAL DEL TREBALL	Associats a la reproducció _____	Associats a la producció
TEMPS	Temps circular: no tenen principi ni final conegut. _____	Temps amb principi i fi conegut.
	No tenen horari però és sistemàtic. _____	Tenen horari.
	No tenen valor social _____	Tenen valor social.
	No tenen valor d'ús, no es troben a les estadístiques oficials. _____	Tenen valor d'ús, valor econòmic.
ESPAI	Domèstic: invisible _____	Públic: visible
	Tancat: aïllament _____	Obert
	Escassa existència de relacions socials _____	Espai de relacions: poder social

Font: <https://perspectivagenerotelecentro.wordpress.com/>

SITUACIÓ 3:

Competitivitat: lluita de poder entre persones que tenen rivalitat. Un individu o grup intenta imposar (autoritat) a un altre individu o grup (submissió) les seves idees, creences, «veritats».

Normalització: viure com normals situacions abusives de poder. Permissivitat degut als espais (llocs d'oci i festa) i horaris (nocturnitat).

Prejudici: creences fetes precipitadament, sense base. Influeix en el punt de vista de les persones. Provoca la discriminació, tractar diferent les persones jutjant-les negativament.

¹⁰ Font: Pla local d'igualtat de gènere d'Arenys de Munt.

¹¹ Font: http://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/docs/vm_dossier_pedagogic.pdf

Doble moralitat: distinció de tracte entre un grup i un altre o diferents actituds, tenint en compte un criteri parcial, estigmatitzant persones que se surten dels estàndards estètics preestablerts per aquest grup.

Rol femení: associat amb totes les tasques relacionades amb la reproducció, criança, cura, suport emocional... i es troben dins, sobretot, de l'àmbit domèstic.

SITUACIÓ 4:

Cos de la dona com objecte: la societat utilitza la dona i, especialment, el seu cos com objecte, reclam sexual, sense cap mena de respecte. És incentivat per mitjans de comunicació en, per exemple, la publicitat.

Paper de les amistats (figura de l'«ESPECTADOR/A ÈTIC/A»): espectador actiu o espectadora activa, participa del que li està passant al/a la company/a. Implica acompanyar, donar suport, no girar la cara en situacions d'assetjament.

Pressió de grup: pressió social dels/de les companys/es, de l'entorn. La persona que se sent pressionada sent l'obligació de seguir conductes que no entren dins els propis ideals. Ho fa per vergonya i/o por de ser rebutjat/da pel grup¹².

Responsabilitat: ser conscient que els actes propis són causa directa o indirecta d'un fet i fer-se'n càrrec.

Rol masculí: associat a les tasques que tenen a veure amb la productivitat, el manteniment econòmic, força física, sobretot relacionat amb l'àmbit públic.

SITUACIÓ 5:

Comunicació: diàleg, saber transmetre un missatge, els propis desitjos i necessitats. També implica percebre el missatge que expressa l'altra persona.

Negociació: arribar a un acord. Saber comunicar el que es necessita en un moment donat, tenint en compte les necessitats de l'altre i pactar el que es necessita.

Normalització: viure com normals situacions abusives de poder.

Posar límits: expressar de forma verbal o corporal que no es vol fer alguna cosa o que es vol fer de certa manera.

Com a exemple podem dir que dir que no no implica ser una estreta. De la mateixa manera que dir que sí no implica ser una promíscua.

Respecte: reconèixer els interessos i necessitats dels altres i la seva particularitat. És la base de les relacions socials i forma part dels drets humans.

Tolerància: respectar les opinions, idees o actituds dels altres encara que no coincideixin amb les pròpies, sempre que no s'ofengui o es manlevi la llibertat de les persones.

¹² Font: <http://www.pdsweb.org/es/category/materiales-y-programas/tema-es/presion-de-grupo/>

Annex 3

Qüestionari d'avaluació del taller *De festa, decideix i respecta*

Aquest document està ideat perquè l'ompli l'alumnat participant, després de la realització del taller.

El qüestionari es pot treballar en la sessió de tutoria posterior al taller. Es pot demanar a l'alumnat que l'ompli i que el tutor o la tutora del grup pugui recollir l'experiència que han viscut.

També es pot demanar que el facin a través d'algun programa tipus Moodle del centre.

En qualsevol cas, es retornarà els qüestionaris omplerts en format digital o paper a les persones que dinamitzen l'activitat, una setmana després del taller.

QÜESTIONARI D'AVALUACIÓ

CLASSE:

NOIA

NOI

EDAT:

T'ha agradat treballar aquest tema?

Per què?

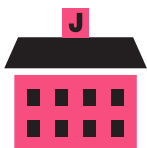
Què t'ha impactat més del que s'ha parlat al taller?

Creus que haver reflexionat sobre la violència sexual en el context de festa ha fet que canviïs la teva opinió/actitud en un futur?

Per què?

Què has après de nou sobre tu?

Si vols fer algun comentari, escriu-lo:

Títol de l'activitat: 3.6

Xarxa d'Espais Joves de Mataró

Com convertir els equipaments juvenils en espais amb perspectiva de gènere

COMENTARIS DE LES PERSONES
AUTORES SOBRE EL PROCÉS
DE DISSENY DE L'ACCIÓ:

“El fet de poder participar en el grup de treball de prevenció de les relacions abusives m’ha permès poder fer una autocrítica professional, ja que durant aquests anys com a educadora i coordinadora d’un dels serveis juvenils municipals de Mataró creia treballar des d’una perspectiva de gènere, però arran de tot el treball realitzat i l’aprenentatge adquirit he pogut focalitzar la meua mirada tant professional com personal i ser conscient de la complexitat social de la intervenció diària. Per finalitzar, vull donar les gràcies per aquesta oportunitat, oferint espais de diàleg en què compartir tant les nostres realitats, com els coneixements vers la temàtica. Personalment, crec que encara hi ha molt per treballar, ja que la societat és canviant i sempre cal estar actualitzat.”

“Formar part d’aquest grup m’ha donat l’oportunitat d’aprofundir en temes d’igualtat i aclarir conceptes i sobretot mirar des de la perspectiva de gènere les dinàmiques que es generen a diari a l’Espai Jove i també analitzar la pròpia intervenció amb els participants de l’Espai Jove. M’ha permès reflexionar i proposar mesures correctives en alguns casos i en d’altres de millora per tal de vetllar pel desenvolupament integral dels i de les adolescents i joves. Ha estat una experiència molt positiva i enriquidora perquè també he pogut conèixer altres experiències que m’han aportat recursos i altres enfocaments que cal tenir en compte.”

“Aquest grup de treball m’ha aportat temps per pensar, fer una mirada més enllà de les relacions que s’estableixen dins l’Espai Jove i veure que de vegades no incidim prou. Tanmateix, m’ha permès crear projectes amb les companyes, fent més xarxa i treballant en un tema tan important com és la desigualtat que existeix entre la joventut i, sobretot, apoderant les joves.”

“Un plaer haver pogut formar part d’aquest procés. Molt interessant la confluència d’agents (CCM, ICD, Direcció General de Joventut, l’Associació Candela i personal tècnic dels ens locals); molt enriquidora la metodologia (formació-investigació-acció), que ha permès construir nous coneixements partint i analitzant l’experiència de cadascuna de les persones participants, i del tot interessant i necessària la temàtica treballada: la prevenció de relacions abusives entre les persones joves. Ens comprometem a seguir treballant i avançant en aquesta línia!”

AUTORIA:

Agnès Cabot Navarro, tècnica de polítiques d'Igualtat
Araceli Calvillo, coordinadora Espai Jove Pla d'en Boet. Xarxa d'Espais Joves de Mataró
Ariadna Comas, coordinadora Espai Jove la Llàntia. Xarxa d'Espais Joves de Mataró
Rosa Manrique, coordinadora Espai Jove Rocafonda - El Palau. Xarxa d'Espais Joves de Mataró
Imma Ortiz, coordinadora Espai Jove Cerdanyola. Xarxa d'Espais Joves de Mataró

INSTITUCIÓ O ENS LOCAL:

Ajuntament de Mataró

GRUP DESTINATARI:

Conjunt d'agents educatius implicats en el desenvolupament de les polítiques de Joventut municipals i joves d'entre 12 i 25 anys usuaris de la Xarxa d'Espais Joves de Mataró.

OBJECTIUS:

Objectius generals de l'acció pedagògica:

- Anàlisi de l'organització i funcionament dels equipaments juvenils en clau de gènere.
- Disseny i implementació d'accions coeducatives globals que converteixin els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere.

Objectius específics de l'acció pedagògica:

Objectius de base

- Formació i sensibilització de l'equip educatiu sobre la importància d'una acció educativa que potencii la igualtat d'oportunitats entre els i les joves.
- Disposició d'una estructura organitzativa que afavoreixi la continuïtat del treball des de la perspectiva de gènere i presència en els circuits existents en l'àmbit municipal.
- Elaboració d'una diagnosi en clau de gènere de les dinàmiques de funcionament dins l'equipament.
- Revisió i modificació dels diferents documents de centre introduint-hi la perspectiva de gènere.

Objectius en l'àmbit d'organització de l'espai i recursos

- Promoció d'un disseny no sexista dels espais de l'equipament.
- Foment de l'ús de recursos neutres pel que fa a gènere o bé que facin valer aspectes tradicionalment associats a les dones.

Objectius en l'àmbit de programació de les activitats

- Anàlisi i realització del disseny de la programació anual i de les activitats d'acord amb criteris coeducatius.

Objectius en l'àmbit de dinàmiques de funcionament dins l'equipament

- Revisió de les relacions entre els i les joves i aquest col·lectiu i l'equip d'educadors/es dins l'equipament per fomentar que siguin igualitàries i no discriminatòries.

DESCRIPCIÓ DE L'ACTUACIÓ QUE ES DESENVOLUPA:

L'acció que s'ha desenvolupat ha consistit a revisar i adaptar el funcionament dels equipaments juvenils de la Xarxa d'Espais Joves de Mataró per convertir-los en veritables espais amb perspectiva de gènere.

Molts dels equipaments juvenils porten a terme actuacions per treballar la temàtica del gènere, però la majoria de vegades es realitzen de manera puntual i aïllada (normalment vinculades a les campanyes de sensibilització estipulades), sense haver realitzat mai un plantejament global del tema (que prevegi tots els aspectes que l'integren) ni haver integrat mai suficientment les

actuacions en el projecte educatiu dels equipaments, document vertebrador del funcionament dels espais. Tanmateix, les pròpies dinàmiques dels equipaments havien produït que els espais es convertissin en llocs molt masculinitzats, amb molt poca presència de noies.

L'objectiu de l'acció era, doncs, dotar de més coherència i contingut la temàtica, ajudant a recollir i contextualitzar moltes de les actuacions en clau de gènere que ja es realitzen en els equipaments, per situar-les en el lloc d'importància que es mereixen, fer-les més visibles i fer possible la seva continuïtat encara que les persones que les han impulsat deixin d'estar-hi vinculades, a la vegada que ampliar la mirada i veure quins altres temes relacionats amb el funcionament dels equipaments podíem revisar i adaptar en clau de gènere.

Finalment ens vam proposar que, d'aquest procés de reflexió, en poguéssim sortir com a resultat un document, una guia adreçada al conjunt d'agents educatius implicats en el desenvolupament de les polítiques de joventut en l'àmbit municipal (personal tècnic de Joventut, educadors/es socials, dinamitzadors/es juvenils, personal tècnic de Benestar Social, càrrecs electes) amb l'objectiu que puguin contribuir a convertir els equipaments juvenils en veritables espais amb perspectiva de gènere.

METODOLOGIA:

Per dissenyar l'acció s'ha utilitzat una metodologia basada en la participació. Es van programar quatre trobades, en les quals van participar totes les persones membres del grup de treball. La primera sessió va servir per posar de manifest i analitzar quin era el punt de partida dels diferents equipaments (trets comuns i trets que els diferenciaven), a la segona es van anar revisant diferents aspectes de funcionament de l'equipament que podien influenciar positivament o negativament en la inclusió de la perspectiva de gènere, i a la tercera i la quarta sessió es van ordenar els objectius i es van identificar els aspectes destacats, modificats, límits i reptes de futur de cada equipament relacionats amb cadascun d'aquests.

A continuació es detallen els objectius que ha de treballar i assolir l'equip educatiu de l'equipament juvenil que es planteja portar a terme un projecte coeducatiu global i integrador. Aquests es desglossen en quatre àmbits: objectius de base, objectius que s'han d'assolir en l'àmbit d'organització de l'espai i de recursos, objectius en l'àmbit de programació de les activitats i objectius en l'àmbit de dinàmiques de funcionament dins l'equipament (entre els i les joves, i aquest col·lectiu i l'equip d'educadors/es):

OBJECTIUS DE BASE:

OG 1. Formació i sensibilització de l'equip educatiu sobre la importància d'una acció educativa que potencii la igualtat d'oportunitats entre els i les joves.

- **OE 1.1.** Programació d'actuacions de formació i informació específiques adreçades a tots els membres dels equips educatius per reflexionar entorn de conceptes clau, conèixer el marc legal i la xarxa de recursos del territori, i compartir la necessitat de treballar la coeducació com a element imprescindible en la prevenció de les violències masclistes.

- **OE 1.2.** Reflexió, en clau de gènere, sobre les dinàmiques de funcionament dins l'equipament:

- **1.2.1.** Anàlisi, en clau de gènere, i posada en comú de les dinàmiques de relació dels i de les joves dins l'equipament (detectant, en el cas que n'hi hagi, conflictes motivats per un tema de desigualtat de gènere).

- **1.2.2.** Anàlisi, en clau de gènere, i posada en comú de les estratègies educatives utilitzades per l'equip educatiu.

OG 2. Disposició d'una estructura organitzativa que afavoreixi l'inici i la continuïtat del treball des de la perspectiva de gènere a l'equipament i presència en els circuits existents en l'àmbit municipal.

- **OE 2.1.** Designació d'una persona que sigui la referent del tema i que s'encarregui de vetllar per la implementació de mesures educatives que promoguin la igualtat i previnguin les violències masclistes dins l'equipament.

- **OE 2.2.** Incorporació d'aquesta persona als espais de treball existents en aquesta línia en l'àmbit municipal (comissió de protocol d'actuació en casos de violència, etc.).

OG 3. Elaboració d'una diagnosi, en clau de gènere, de les dinàmiques de funcionament dins l'equipament (tenint en compte com estan organitzats els diferents espais de l'equipament, la informació de les cartelles, el material que es lliura als i les joves i els jocs que s'utilitzen, el disseny de la programació anual —durada d'obertura de cada sala, horaris de les activitats, existència d'espais segregats per sexe— i el disseny de les activitats programades —tipologia d'activitats—).

OG 4. Incorporació de la coeducació i la prevenció de les violències masclistes als diferents documents de centre.

- **OE 4.1.** Inclusió en el projecte educatiu de l'equipament la importància de la coeducació i la prevenció de les violències masclistes.

- **OE 4.2.** Supervisió del correcte ús del llenguatge no sexista en els documents de centre (interns i externs).

- **OE 4.3.** Inclusió en les normatives de funcionament del centre normes claus que garanteixin el respecte

a tothom i la no discriminació per raó de gènere o orientació afectivosexual.

- **OE 4.4.** Concreció en la programació general anual les accions que es realitzaran per fomentar l'educació igualitària.

- **OE 4.5.** Elaboració d'un protocol d'actuació per a la intervenció en casos de detecció de situacions de violències masclistes dins l'equipament (aquest hauria d'estar vinculat al protocol de violència municipal).

OBJECTIUS EN L'ÀMBIT D'ORGANITZACIÓ DE L'ESPAI I RECURSOS QUE S'UTILITZEN:

OG 5. Promoció d'un disseny no sexista dels espais de l'equipament.

- **OE 5.1.** Organització dels espais del centre de manera que s'afavoreixin les relacions interpersonals igualitàries i es garanteixi un ús no sexista dels espais.

OG 6. Foment de l'ús de recursos neutres pel que fa a gènere o bé que facin valer aspectes tradicionalment associats a les dones.

- **OE 6.1.** Utilització de llibres, jocs i materials que tinguin un llenguatge gràfic inclusiu, que promoguin un tracte equitatiu entre les i els joves (evitant l'ús dels estereotips per raó de gènere) i que potencii i facin valer el que s'ha associat tradicionalment a les dones (aspectes relacionats amb les tasques de cura i de la llar).

OBJECTIUS EN L'ÀMBIT DE PROGRAMACIÓ DE LES ACTIVITATS:

OG 7. Anàlisi i realització del disseny de la programació anual i de les activitats d'acord amb criteris coeducatius

- **OE 7.1.** Disseny i implementació de la programació anual de manera que s'afavoreixi la participació de nois i noies.

- **OE 7.2.** Disseny i implementació de la programació d'activitats de manera que es fomenti la participació de nois i noies, que es tinguin en compte alhora les particularitats d'ambdós sexes i que es faci valer el que s'ha associat tradicionalment a les dones (els sabers de les dones al llarg de la història i les tasques de cura envers les persones).

- **OE 7.3.** Avaluació del funcionament dels processos i actuacions coeducatives implementades i inclusió en la memòria anual del centre, incloent-hi propostes de millora.

OBJECTIUS EN L'ÀMBIT DE DINÀMIQUES DE FUNCIONAMENT DINS L'EQUIPAMENT (entre els i les joves, i aquest col·lectiu i l'equip d'educadors/es):

OG 8. Revisió de les relacions entre els i les joves i aquest col·lectiu i l'equip d'educadors/es dins l'equipament per fomentar que siguin igualitàries i no discriminatòries.

- **OE 8.1.** Gestió individual i grupal quan es detectin rols, estereotips o actituds discriminatòries de caràcter sexista en el grup.
- **OE 8.2.** Potenciació d'una educació afectiva i sexual que afavoreixi la construcció d'una sexualitat positiva i saludable.
- **OE 8.3.** Elaboració d'una distribució de responsabilitats, càrrecs i funcions equilibrada.
- **OE 8.4.** Promoció de la participació de les noies en tasques de responsabilitat i representació.
- **OE 8.5.** Potenciació d'espais de diàleg sobre el respecte a la diferència i a la diversitat de gènere i orientació sexual mitjançant elements de reflexió i anàlisi de material per al tractament de la diversitat.
- **OE 8.6.** Promoció, en el cas que es consideri oportú, de determinades activitats segregades per sexe.
- **OE 8.7.** Incorporació de l'ús habitual del llenguatge inclusiu, donant el mateix protagonisme a nois i noies i evitant discursos estereotipats per raó de gènere.

Desenvolupament

Des de la Xarxa d'Espais Joves de Mataró, en el procés de convertir els equipaments juvenils en espais amb perspectiva de gènere, s'ha treballat en l'elaboració d'uns objectius generals i específics que tot seguit es presenten, juntament amb la valoració dels aspectes detectats com a límits i reptes de futur.

OBJ. de base

OBJECTIUS GENERALS

OG1. Formació i sensibilització de l'equip educatiu sobre la importància d'una acció educativa que potencïi la igualtat d'oportunitats entre els i les joves.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 1.1. Programació d'actuacions de formació i informació específiques adreçades a tots els membres dels equips educatius per reflexionar entorn conceptes clau, conèixer el marc legal i la xarxa de recursos del territori, i compartir la necessitat de treballar la coeducació com a element imprescindible en la prevenció de les violències masclistes.

OE 1.2. Reflexió, en clau de gènere, sobre les dinàmiques de funcionament dins l'equipament.

ASPECTES DETECTATS:

- Necessitat de formació en perspectiva de gènere als equips educatius.
- Inexistència d'un espai de reflexió amb el suport d'experts en la temàtica.

ASPECTES MODIFICATS:

- Al setembre, realització d'una formació de 20 hores a tots els equips educatius impartida per l'Associació Candela.

LÍMITS:

- Manca de temps per a la interiorització dels conceptes i per la realització d'una reflexió profunda en clau de gènere.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Continuació de la formació.
- Establiment d'una periodicitat per a la reflexió en clau de gènere. Possiblement quan es realitzen les programacions trimestrals seria un bon moment: s'ha tingut en compte com un eix transversal en la programació, oferint projectes estables en perspectiva de gènere, més les campanyes de sensibilització i prevenció trimestrals.
- El pas per la formació ha ajudat els equips educatius a generar un espai de reflexió i valoració en clau de gènere, nodrint les programacions i els equipaments perquè els i les joves se'ls sentin com a espais igualitaris i neutres que respecten les seves individualitats.

OBJECTIUS GENERALS

OG2. Disposició d'una estructura organitzativa que afavoreixi la continuïtat del treball des de la perspectiva de gènere i presència en els circuits existents en l'àmbit municipal.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 2.1. Designació d'una persona que sigui la referent del tema i que s'encarregui de vetllar per la implementació de mesures educatives que promoguin la igualtat i previnguin les violències masclistes dins l'equipament.

OE 2.2. Incorporació d'aquesta persona als espais de treball existents en aquesta línia en l'àmbit municipal (comissió de protocol d'actuació en casos de violència, etc.).

ASPECTES DETECTATS:

- Inexistència d'una persona referent del tema.
- Inexistència de representació de la figura tècnica de Joventut en els espais de treball municipals existents en aquesta línia.

ASPECTES MODIFICATS:

- Designació d'un referent format en aquesta temàtica dins de cada equip educatiu.

LÍMITS:

- Rotació dels equips.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Creació d'una comissió amb agents de cada equip educatiu que vetllin per integrar la perspectiva de gènere en els equips i equipaments: s'han creat dues comissions de treball, una en l'àmbit de la Xarxa d'Espais Joves de Mataró (XEJM) i l'altra, com a equips educatius interns de cada espai jove.
- Incorporació de la figura de referent als plenaries i comissions del protocol d'actuació en casos de violència.

OBJECTIUS GENERALS

OG3. Elaboració d'una diagnosi, en clau de gènere, de les dinàmiques de funcionament dins l'equipament.

ASPECTES DETECTATS:

Organització de l'espai i recursos:

- Equipament sense esperit (colors apagats).
- Manca de jocs neutrals.
- Oferta de recursos orientats al gènere masculí.
- Murals i cartells simples i poc identificatius amb una perspectiva higienista.
- Dinàmica masculina (més percentatge de nois).
- Distribució de l'espai físic majoritàriament per activitats tradicionalment masculinitzades (futbolí, Play, ping-pong).

Programació de les activitats:

- Programació realitzada sense tenir en compte el 100% la perspectiva de gènere.
- Manca d'avaluació dels processos i actuacions coeducatives.

Dinàmiques de funcionament dins l'equipament:

- Detecció de micromasclismes que passen desapercibuts, perpetuació de determinats rols de gènere i ús sexista del llenguatge emprat tant en educadors/es com en joves.
- Les activitats dutes a terme relacionades amb la sexualitat estan, majoritàriament, basades en una perspectiva higienista i heterosexual.

- Manca de suficients espais de diàleg sobre el respecte a la diferència i a la diversitat de gènere i orientació sexual.
- Necessitat de més temps per aprofundir en una valoració dels diferents elements de l'Espai Jove per fer una intervenció més integral.

ASPECTES MODIFICATS:

- Canvis en la intervenció modificats degut a la formació.

LÍMITS:

- Equipament estereotipat com un espai masculinitzat i de lleure.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Realització a la memòria final de la diagnosi.

OBJECTIUS GENERALS

OG4. Incorporació de la coeducació i la prevenció de les violències masclistes als diferents documents del centre.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 4.1. Inclusió en el projecte educatiu de l'equipament la importància de la coeducació i la prevenció de les violències masclistes.

OE 4.2. Supervisió del correcte ús no sexista del llenguatge en els documents de centre (interns i externs).

OE 4.3. Inclusió en la normativa de funcionament del centre normes claus que garanteixin el respecte a tothom i la no discriminació per raó de gènere o orientació afectivosexual.

OE 4.4. Concreció en la programació general anual de les accions que es realitzaran per fomentar l'educació igualitària.

OE 4.5. Elaboració d'un protocol d'actuació per a la intervenció en casos de detecció de situacions de violències masclistes en els equipaments (aquest hauria d'estar vinculat al protocol de violència municipal).

ASPECTES DETECTATS:

- Manca de recull d'aquesta línia de treball en el projecte educatiu de l'equipament.
- Manca de supervisió del llenguatge dels documents del centre en clau de gènere.
- Programació d'accions puntuals majoritàriament vinculades a les campanyes de sensibilització.

ASPECTES MODIFICATS:

- Inclusió de la perspectiva de gènere en la programació general.

LÍMITS:

- Necessitat de formació en micromasclismes i en l'ús no sexista del llenguatge.
- Inexistència d'un protocol específic per a les violències masclistes.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Revisió i modificació del projecte XEJM i els documents interns dels equipaments per incorporar aquests temes.
- Aclariment i acord de conceptes que cal utilitzar en els documents de la Xarxa.
- Elaboració d'un protocol d'actuació per a la intervenció en casos de detecció de casos de violències masclistes en els equipaments.

OBJ. en l'àmbit d'organització de l'espai

OBJECTIUS GENERALS

OG5. Promoció d'un disseny no sexista dels espais de l'equipament.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 5.1. Organització dels espais del centre de manera que s'afavoreixin les relacions interpersonals igualitàries i que es garanteixi un ús no sexista dels espais.

ASPECTES DETECTATS:

- Equipament sense esperit (colors apagats).
- Manca de jocs neutrals.
- Oferta de recursos orientats al gènere masculí.
- Murals i cartells simples i poc identificatius amb una perspectiva higienista.
- Dinàmica masculina (més percentatge de nois).
- Distribució de l'espai físic majoritàriament per activitats tradicionalment masculinitzades (futbolí, Play, ping-pong).

ASPECTES MODIFICATS:

- Eliminació dels cartells amb una visió únicament higienista i heterosexual.

LÍMITS:

- Inexistència de materials de divulgació amb perspectiva de gènere.
- Equipaments compartits amb altres entitats.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Acotació de l'oferta de recursos «masculinitzats» que centralitzen el focus d'atenció dels joves. La intervenció ha anat en dues línies: s'ha ampliat la oferta d'activitats neutres i s'ha disminuït la franja horària dels espais més masculinitzats; d'altra banda, s'ha fomentat la participació de les noies.
- Obtenció de guies i recursos sobre la temàtica per treballar-la i crear espais més informals. Les comissions establertes entre els equips educatius fan la recerca d'aquests recursos. D'altra banda, el fet de tenir una activitat setmanal específica per a noies (espai informal), fa que els recursos i dinàmiques estiguin més actualitzats.
- Disseny i creació de cartells «neutres».
- Proposta de canvi de color de l'equipament (colors vius i juvenils).

OBJECTIUS GENERALS

OG6. Foment de l'ús de recursos neutres pel que fa a gènere o bé que facin valer aspectes tradicionalment associats a les dones.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 6.1. Utilització de llibres, jocs i materials que tinguin un llenguatge gràfic inclusiu, que promoguin un tracte equitatiu entre les i els joves (evitant l'ús dels estereotips per raó de gènere) i que potenciïn i facin valer el que s'ha associat tradicionalment a les dones (aspectes relacionats amb les tasques de cura i de la llar).

ASPECTES DETECTATS:

- Equipament sense esperit (colors apagats).
- Manca de jocs neutrals.
- Oferta de recursos orientats al gènere masculí.
- Murals i cartells simples i poc identificatius amb una perspectiva higienista.

- Dinàmica masculina (més percentatge de nois).
- Distribució de l'espai físic majoritàriament per activitats tradicionalment masculinitzades (futbolí, Play, ping-pong).

ASPECTES MODIFICATS:

- Eliminació dels cartells amb una visió únicament higienista i heterosexual.

LÍMITS:

- Inexistència de materials de divulgació amb perspectiva de gènere.
- Equipaments compartits amb altres entitats.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Acotació de l'oferta de recursos «masculinitzats» que centralitzen el focus d'atenció dels joves. La intervenció ha anat en dues línies: s'ha ampliat la oferta d'activitats neutres i s'ha disminuït la franja horària dels espais més masculinitzats; d'altra banda, s'ha fomentat la participació de les noies.
- Obtenció de guies i recursos sobre la temàtica per treballar-la i crear espais més informals. Les comissions establertes entre els equips educatius fan la recerca d'aquests recursos. D'altra banda, el fet de tenir una activitat setmanal específica per a noies (espai informal), fa que els recursos i dinàmiques estiguin més actualitzats.
- Disseny i creació de cartells «neutres».
- Proposta de canvi de color de l'equipament (colors vius i juvenils).

OBJ. en l'àmbit de programació de les activitats

OBJECTIUS GENERALS

OG7. Anàlisi i realització del disseny de la programació anual i de les activitats d'acord amb criteris coeducatius.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 7.1. Disseny i implementació de la programació anual de manera que s'afavoreixi la participació de nois i noies.

OE 7.2. Disseny i implementació de la programació d'activitats de manera que es fomenti la participació de nois i noies, que es tinguin en compte alhora les particularitats d'ambdós sexes i que es faci valer el que s'ha associat tradicionalment a les dones (sabers de les dones al llarg de la història i tasques de cura envers les persones).

OE 7.3. Avaluació del funcionament dels processos i actuacions coeducatives implementades i inclusió en la memòria anual del centre, incloent-hi propostes de millora.

ASPECTES DETECTATS:

- Programació realitzada sense tenir en compte el 100% la perspectiva de gènere.
- Manca d'avaluació dels processos i actuacions coeducatius.

ASPECTES MODIFICATS:

- Oferta de tallers i activitats neutrals.
- Oferta d'espais per a noies.
- Adquisició de nous recursos.
- Projecte 25-N de la Xarxa d'Espais Joves.
- Incorporació de dinàmiques que treballin els estereotips de gènere en els tallers i activitats.

LÍMITS:

- Pressupost limitat.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Planificació d'activitats per vincular les noies en la dinàmica de l'equipament. S'ha creat un espai informal setmanal dirigit a les noies usuàries amb l'objectiu de vincular-les al servei.
- Elaboració d'una oferta de tallers més visual i atractiva per a la població femenina. El fet de que participin més en l'activitat diària de l'Espai Jove, fa que la dinàmica canviï de manera natural i, a la vegada, en els espais assemblearis tinguin més veu.
- Ampliació i consolidació de les activitats en perspectiva de gènere. La XEJM col·labora en els dies internacionals, realitzant projectes de la Xarxa de sensibilització i prevenció en actes de ciutat.
- Creació d'un espai de comunicació que faciliti el vincle entre els joves. S'han dut a terme diferents accions per fomentar la comunicació entre els iguals: espais informals (butaques i sofàs), cartellera d'informació juvenil amb notícies actuals del seu interès, etc.
- Continuació de l'ampliació dels recursos (jocs neutrals, que treballin les emocions, etc.).
- Inclusió d'un apartat amb ítems concrets en clau de gènere a la memòria final.

OBJ. en l'àmbit de dinàmiques de funcionament dins l'equipament

OBJECTIUS GENERALS

OG8. Revisió de les relacions entre els i les joves i aquest col·lectiu i l'equip d'educadors/es dins l'equipament per fomentar que siguin igualitàries i no discriminatòries.

OBJECTIUS ESPECÍFICS

OE 8.1. Gestió individual i grupal quan es detectin rols, estereotips o actituds discriminatòries de caràcter sexista en el grup.

OE 8.2. Potenciació d'una educació afectiva i sexual que afavoreixi la construcció d'una sexualitat positiva i saludable.

OE 8.3. Elaboració d'una distribució de responsabilitats, càrrecs i funcions equilibrada.

OE 8.4. Promoció de la participació de les noies en tasques de responsabilitat i representació.

OE 8.5. Potenciació d'espais de diàleg sobre el respecte a la diferència i a la diversitat de gènere i orientació sexual mitjançant elements de reflexió i anàlisi de material per al tractament de la diversitat.

OE 8.6. Promoció, en el cas que es consideri oportú, de determinades activitats segregades per sexe.

OE 8.7. Incorporació de l'ús habitual del llenguatge inclusiu, donant el mateix protagonisme a nois i noies i evitant discursos estereotipats per raó de gènere.

ASPECTES DETECTATS:

- Detecció de micromasclismes que passen desapercebuts, perpetuació de determinats rols de gènere i ús sexista del llenguatge emprat tant en educadors/es com en joves.
- Les activitats dutes a terme relacionades amb la sexualitat estaven, majoritàriament, basades en una perspectiva higienista i heterosexual.
- Manca de suficients espais de diàleg sobre el respecte a la diferència i a la diversitat de gènere i orientació sexual.

ASPECTES MODIFICATS:

- La realització de la formació ha permès identificar els micromasclismes, la reproducció d'estereotips de gènere i millorar la intervenció socioeducativa.
- Promoció de la participació de les noies en tasques de responsabilitat i representació en les sessions assembleàries.
- Xerrades destinades a nois i noies per separat en temes de perspectiva de gènere i sexualitat.

LÍMITS:

- Necessitat de temps i molta formació per integrar els conceptes per poder consolidar aquesta dinàmica.
- Famílies poc implicades en l'equipament i en la perspectiva de gènere.

REPTES DE FUTUR I VALORACIÓ:

- Continuació de la millora per garantir la intervenció socioeducativa en clau de gènere incloent-hi l'ús no sexista del llenguatge: continuació de la recerca de recursos actualitzats per a joves, formació per a joves i professionals.

4. Glossari

Androcentrisme: visió del món des del punt de vista teòric i del coneixement de l'home (baró). Aquesta assumpció de l'experiència masculina com a universal fa que la perspectiva femenina, i, per tant, les aportacions i contribucions de les dones a la societat quedin invisibilitzades i ocultes.

Apoderament: es refereix al procés de presa de consciència de les pròpies capacitats, oportunitats i del poder que individualment i col·lectivament tenen les persones en els àmbits polític, econòmic i social.

Assetjament per raó de sexe, d'orientació sexual, d'identitat de gènere o d'expressió de gènere: qualsevol acció o comportament de caràcter ofensiu, hostil, coercitiu, humiliant, degradant o intimidant exercit contra la dignitat d'una persona d'un sexe determinat només pel fet de ser d'aquest sexe, o per la seva orientació sexual, identitat o expressió de gènere.

Assetjament sexual: qualsevol acció o comportament físic o verbal de naturalesa sexual dut a terme amb el propòsit que produeixi l'efecte d'atemptar contra la dignitat d'una persona, en particular quan es crea un entorn intimidatori, degradant o ofensiu.

Ciberassetjament: assetjament que es duu a terme utilitzant eines tecnològiques, és a dir, quan un nen o un jove és agredit psicològicament, de manera continuada

en el temps, per un o diversos individus, utilitzant internet, mòbils...

Competències interculturals: capacitat d'analitzar, entendre i saber com cal interactuar i gestionar les relacions en situacions de contacte entre persones i grups diversos culturalment, sabent aplicar aquest coneixement i habilitats en situacions rellevants.

Corresponsabilitat en el treball domèstic i de cura: distribució equilibrada i equitativa entre homes i dones de les responsabilitats de la vida a la llar, tant les relacionades amb les tasques de caràcter domèstic com les de cura de les persones.

Cultura: conjunt de coneixements, creences, arts, lleis, morals, costums i altres capacitats i hàbits apresos per l'individu com a membre d'una societat, al marge del seu codi genètic, que actua com un mecanisme adaptatiu, però també com a sistema simbòlic (sistema de referència per interpretar l'entorn i desenvolupar-s'hi) i s'expressa en les formes de vida i pensament d'un poble.

Desigualtat: s'utilitza per designar el que és oposat a la igualtat. Cal distingir *diversitat* de *desigualtat*, ja que no són sinònims: *divers* té un sentit de no idèntic, no similar. *Desigual*, en canvi, nega la igualtat, i en l'àmbit social es relaciona amb l'establiment de jerarquies socials, diferències i distincions. Reconèixer que els indivi-

us som diversos no significa que no siguem iguals en dignitat, drets i deures, etc.

Desigualtat de gènere: situació social en què existeix una relació desigual entre homes i dones, caracteritzada principalment per la subordinació de les dones respecte als homes en la majoria d'àmbits de la vida i d'un grau diferent d'accés als recursos i a la informació. Les desigualtats de gènere tenen l'origen en el desenvolupament de les societats sexistes, androcèntriques i patriarcal.

Diferència: té a veure amb la diversitat de trets que donen identitat a les persones a causa del seu origen o les seves opcions personals i que no tan sols no perjudiquen altres persones sinó que tendeixen a enriquir i afegir valor a qualsevol tipus de grup humà.

Diferència sexual: terme utilitzat per referir-se a la diferència entre els sexes des del punt de vista biològic que inclou diferències hormonals i genètiques no visibles. L'assumpció de l'existència de la diferència sexual no implica l'establiment d'una forma relacional de subordinació jeràrquica i desigual entre sexes.

Discriminació: distincions i pràctiques socials de caràcter arbitrari i desigual cap a una persona o un col·lectiu per motius de sexe, ètnia, ideologia, edat, opció sexual o qualsevol altre que atorgui identitat. Tracte diferent que es dispensa en funció de determinats criteris, prejudicis o estereotips.

Discriminació sexual: és una de les expressions de la desigualtat de gènere. Un tractament desigual amb conseqüències perjudicials basat en la diferència sexual.

Diversitat sexual i de gènere: perspectiva teòrica que vol anar més enllà del col·lectiu LGTBI i oferir una mirada més global de la sexualitat i el gènere que no només comprèn aquest col·lectiu sinó el conjunt de la ciutadania. En aquest sentit, és un enfocament que es basa en la perspectiva feminista i en la perspectiva LGTBI.

Equitat de gènere: tractament diferenciat donat a homes i dones amb la finalitat de compensar el desequilibri real existent entre unes i els altres amb la voluntat d'assegurar que homes i dones rebin els mateixos drets, beneficis, obligacions i oportunitats.

Estereotips de gènere: conjunt d'idees, clixés i prejudicis que s'adjudiquen a les persones en funció del seu sexe biològic. Es tracta d'idees simplistes que uniformitzen les persones a partir de les normes o dels patrons culturals establerts.

Etnocentrisme: actitud del comportament d'un grup ètnic que consideren el seu repertori cultural superior al dels altres. Perceben i valoren les altres cultures sota els paràmetres i les necessitats de la pròpia societat, prescindint de l'entorn ambiental i social que l'ha originat i mantingut.

Expressió de gènere: rols, gestos i expressions associades a un gènere determinat. Té a veure amb el comportament social de les persones, independentment del seu sexe de naixement i de la seva identitat de gènere.

Gènere: es refereix al conjunt de característiques socials i culturals que s'atorguen a les persones en funció del seu sexe. Aquesta construcció social és apresada, canvia amb el temps i varia molt segons les cultures o en cadascuna d'aquestes.

Heteronormativitat: imaginari i norma social que estableix i promou com a orientació sexual normal l'heterosexualitat. Aquest fet implica una jerarquització de les orientacions sexuals, ja que no totes tenen el mateix valor i reconeixement social.

Homofòbia: és una forma específica de sexisme i una de les conseqüències de l'heteronormativitat. Es basa en un sentiment de rebuig general, social i psicològic respecte a persones homosexuals o que tenen pràctiques sexuals amb persones del seu mateix sexe biològic.

Identitat de gènere i identitat sexual: sentiment de pertinença a un gènere determinat. Té a veure amb la identificació de les persones amb els rols que socialment s'atribueixen a homes i dones, independentment del sexe de naixement, és a dir, de les característiques biològiques de naixement.

Igualtat: la igualtat en el si d'una societat exigeix la no discriminació per cap concepte de cap persona ni de cap grup, ni de fet ni de dret. Un dels primers atributs de la Declaració Universal dels Drets Humans reconeix la igualtat en dignitat i drets de tots els éssers humans.

Igualtat de gènere: reconeixement i valoració social igual de dones i d'homes, així com de les tasques i funcions que realitzen. Aquest concepte pressuposa l'absència de qualsevol tipus de jerarquia d'un sexe sobre un altre, així com la plena participació de dones en tots els àmbits de la societat: públic (cultural, polític, religiós, social, econòmic), laboral i privat. Pressuposa la igualtat en les possibilitats de desenvolupament personal, en la visibilització i en l'accés als recursos, a la informació i als àmbits de presa de decisions.

Interculturalitat: perspectiva teòrica basada en els esforços encarats a construir un procés d'articulació entre elements de diferents grups culturals, en un tot harmònic que respecti el manteniment de les diferències i la legitimitat de cada cultura.

Lesbofòbia: és una forma específica de sexisme i una de les conseqüències de l'heteronormativitat. Es basa en un sentiment de rebuig general, social i psicològic respecte a dones homosexuals o que tenen pràctiques sexuals amb una altra dona.

Llenguatge sexista: utilització d'un llenguatge verbal i no verbal discriminatori que amaga la realitat femenina i atribueix estereotips sexistes a homes i dones. A través del llenguatge sexista es reflecteix una realitat desigual i es reforcen els missatges que transmeten una imatge parcial de les dones i les situen en una posició subordinada respecte dels homes.

Masclisme: conducta que desvalora i menysprea tot el que sigui femení. Conduïx a l'asimetria en la relació entre els dos sexes i implica la subordinació de les dones als homes. Es caracteritza per l'èmfasi en la virilitat, la força i el desinterès respecte als assumptes domèstics pels barons.

Micromasclisme: anomenats també *sexisme benivolent*, *terrorisme íntim* o *violència de baixa intensitat*, etc. És el masclisme normalitzat socialment. Inclou tots els comportaments interpersonals, els comentaris verbals i les actituds exercides per homes o dones que contribueixen a la dominació i violència contra les dones en la vida quotidiana. A diferència d'altres formes de violència masclista que poden ser socialment condemnades i denunciades habitualment, aquestes pràctiques, més subtils, que reflecteixen i fomenten la desigualtat entre homes i dones, són legitimades per l'entorn social.

Orientació sexual: preferència sexual dels individus que es defineix segons la relació entre el sexe de l'individu i l'objecte dels seus desitjos, relacions sexuals o amoroses. S'acostuma a parlar de tres orientacions sexuals: l'heterosexualitat (atracció cap a individus del sexe oposat), l'homosexualitat (cap a individus del mateix sexe) i la bisexualitat (cap a individus del mateix sexe i de l'oposat).

Patriarcat: sistema o organització social basat en una presa de poder històrica a càrrec dels homes adults sobre les dones i els infants. Aquesta supremacia de la figura paterna o masculina porta a un sistema de dominació dels homes vers les dones que, al llarg de la història, ha anat adoptant diverses formes.

Perspectiva de gènere: és prendre en consideració i prestar atenció a les diferents situacions, prioritats i necessitats de dones i homes en qualsevol activitat o àmbit d'una política pública, amb la finalitat de promoure la igualtat entre homes i dones.

Rol de gènere: model de comportament, normes, funcions, expectatives i espais socials que, en una societat determinada, s'assigna a les persones de manera diferenciada en funció de ser homes o dones.

Sexe: es refereix a les característiques físiques, biològiques, anatòmiques i fisiològiques dels éssers humans que els defineixen com a mascle o femella. S'utilitza també com a criteri de classificació social de les persones entre homes i dones. El sexe en si, masculí o femení, no comporta intrínsecament l'adopció d'uns determinats rols socials. L'adopció d'uns rols determinats en funció del sexe és un fenomen cultural.

Sexisme: criteri de classificació de les persones des del punt de vista sexual, que es manifesta en pràctiques, prejudicis i ideologies que desvaloren, discriminen i exclouen les persones d'un sexe per considerar-lo inferior a l'altre.

Sèxting: enviament de fotografies íntimes de caràcter sexual; és una pràctica sexual més que les persones decidim fer de forma conscient i consentida.

Sexpredding: enviament d'imatges íntimes de caràcter sexual d'una persona sense el seu consentiment. També és una manera d'assetjar algú.

Socialització de gènere: procés pel qual una persona s'adapta al seu entorn i incorpora els elements socio-culturals interioritzant les normes, els valors i les formes de percebre la realitat i aprenent a interaccionar en societat transmetent i assimilant allò que se suposa que és propi de cada sexe.

Transfòbia: és una forma específica de sexisme i una altra de les conseqüències de l'heteronormativitat. Es basa en un rebuig generalitzat de totes les persones transsexuals o transgènere.

Transgènere: terme que s'utilitza per referir-se a les persones que se senten del sexe contrari al que se'ls va atribuir en néixer i també a les persones que no s'identifiquen amb cap gènere, segons la concepció tradicional dels gèneres. Dins aquesta denominació també s'hi inclouen les persones transsexuals.

Victimització: tota conducta que representa un tractament dramàtic de les circumstàncies d'una persona o d'un col·lectiu desfavorits.

Violència masclista: s'entén com la que s'exerceix contra les dones, com a manifestació de la discriminació i de la situació de desigualtat en el marc d'un sistema de relacions de poder dels homes sobre les dones i que, produïda per mitjans físics, econòmics o psicològics, incloues les amenaces, les intimidacions i les coaccions, i que té com a resultat un dany o un patiment físic, sexual o psicològic, tant si es produeix en l'àmbit públic com en el privat.

Amb el suport de:

